

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**EGE DENİZİNDE AV YAPAN BALIKÇI
TEKNELERİNİN SU ÜRÜNLERİ MEVZUATINA
İLİŞKİN İHLALLERİNİN ANALİZİ**

Alper KAYA

Su Ürünleri Avlama Ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı

Bilim Dalı Kodu: 504.06.01

Sunuş Tarihi: 18.08.2008

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Adnan TOKAÇ

Bornova - İZMİR

Alper KAYA tarafından Yüksek Lisans tezi olarak sunulan “Ege Denizinde Av Yapan Balıkçı Teknelerinin Su Ürünleri Mevzuatına İlişkin İhlallerinin Analizi” başlıklı bu çalışma E.Ü. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi'nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 18.08.2008 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunmuştur.

-

Jüri Üyeleri:

İmza

Jüri Başkanı :

Raportör Üye:

Üye :

ÖZET**EGE DENİZİNDE AV YAPAN BALIKÇI TEKNELERİNİN SU
ÜRÜNLERİ MEVZUATINA İLİŞKİN İHLALLERİNİN
ANALİZİ**

KAYA, Alper

Yüksek Lisans Tezi, Su Ürünleri Mühendisliği
Tez Yöneticisi : Prof.Dr. Adnan TOKAÇ
Ağustos 2008, 64 Sayfa

Ocak 2003 – Aralık 2007 tarihleri arasında Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığınca Meriç Nehri (26° 05' 00'' - 040° 52' 00'') ile Fethiye-MUĞLA (29° 12' 00'' - 036° 47' 00'')sınırları arasında su ürünleri avcılığı faaliyetinde bulunan teknelerde gerçekleştirilen kontroller sonucunda elde edilen veriler kullanılarak su ürünleri avlama yasaklarına yönelik ihlaller incelenmiştir.

Kurallara uymanın çağdaşlığın önemli bir göstergesi olduğu dünyamızda, su ürünleri kaynaklarımızdan en verimli şekilde yararlanmamıza olanak sağlayacak avcılık yasaklarına uyumun önemi tartışmasız çok önemlidir. Ülkemizde birçok konu ve sektörde getirilmiş bulunan ilgili mevzuata göre teşekkül eden yasaklamalara uyum konusunda ilgili sektör temsilcilerinin yeterli hassasiyeti göstermedikleri bilinmektedir. Önemli bir hayvansal protein kaynağı olan su ürünleri stoklarımızın ticari olarak avcılığı ile iştigal eden balıkçı kitlesinin birbirleri ile olan çıkar çatışmaları ve rekabetleri ortak bir görüş oluşumunu engelleyici önemli bir unsurdur. Bu çalışmada farklı kategorideki balıkçı sektörünün su ürünleri av

yasaklarına yönelik ihlallerinin çeşitli açılardan analizleri yapılmış olup çözüm önerilerine sağlıklı katkılar oluşturulması düşünülmüştür. Çalışmadan elde edilen verilere göre denetim faaliyetlerinde bulunan ilgili kuruluşlarımızın etkin çalışmalarının yanı sıra balıkçı kitlesinin ekonomik sosyal ve eğitim düzeyinde yeterli oranda bilinçlendirilmeleri de önemli bir denetim unsuru olabileceği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ege Denizi, Denetim, Kanun İhlali, Su ürünleri Mevzuatı

ABSTRACT
THE ANALYZE OF THE INFRIGMENTS ABOUT FİSHERY
LEGISLATION OF THE FISHING VESSELS AT THE
AEGEAN SEA

KAYA, Alper

MSc in Eng.
Supervisor : Prof.Dr. Adnan TOKAÇ
August 2008, 64 Page

In this study, between January 2003 - December 2006, using the result of the controls by Coast Guard Aegean Region Command breaking the forbidden of fisheries were investigated in the borders of River Meriç and Fethiye-Muğla.

In our world in which obeying the rules is the sight of contenporaneity, the adaptation of fisheries forbidden's surely important because of making possible the water products profitable. It is known that sector represantatives are not sensetive enough to obey the prohibitions according to the new regulations like in many other sector and subjects. The store of water products which is the important fountain of protein, fisherman's conflict in benefit and their mopetition make things difficult. In this study, the breach of fishing different fisherman's sector against the water products are analysed and tried to make profit from this work to solve. According

to the result of the controls It's observed that educating the fisherman is the most important control root.

Keywords: The Aegean Sea, control, contravention of law, regulations of fisheries

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın seçiminde, planlanması ve yürütülmesinde yardımlarını esirgemeyen Danışman Hocam Prof. Dr. Adnan TOKAÇ'A, Yüksek Lisansım boyunca bilgi ve önerileri ile katkıda bulunan değerli arkadaşım SG Kd. Ütğm. Mehmet GÜMÜŞAY'A, istatistik analizlerde ve tez verilerinin toplanması ve değerlendirilmesi sırasında yardımlarını esirgemeyen Sahil Güvenlik Komutanlığı Personeline, tezimin yürütülmesi ve yazım aşamasında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme, Yüksek Lisans öğrenimim boyunca özellikle tez aşamasında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım

İÇİNDEKİLER		Sayfa
	ONAY SAYFASI	III
	ÖZET	V
	ABSTRACT	VII
	TEŞEKKÜR	IX
	İÇİNDEKİLER	XI
	ŞEKİLLER DİZİNİ	XIV
	ÇİZELGELER DİZİNİ	XVII
1.	GİRİŞ	1
2.	GENEL BİLGİLER	7
2.1.	Ege Denizi'nin Genel Özellikleri	7
2.2.	Ege Denizi'nin Ekosistemindeki Yeri	8
2.3.	Türkiye'deki Su Ürünleri Üretimi	9
2.4.	Ege Denizi Balıkçılığı ve Balık Türleri	11
2.4.1.	Ege Denizi balıkçılığının profili	11
2.4.2.	Ege Denizi'nde ekonomik öneme sahip balık türleri	17
2.4.2.1.	<u>Sardalya (<i>Sardine pilchardus</i> Walbaum, 1792)</u>	20
2.4.2.2.	<u>Bakalyaro (<i>Merlangius merlangus</i>)</u>	22
2.4.2.3.	<u>Kupez (Boops boops, Gelbtriemen, Bogue 1758)</u>	23
2.4.2.4.	<u>İstavrit (<i>Trachurus mediterraneus</i> Steindacher, 1868)</u>	23
2.4.2.5.	<u>Barbunya (<i>Mullus barbatus</i> Linnaeus, 1758)</u>	25
2.4.2.6.	<u>Kefal (<i>Chelon labrous</i>)</u>	27
2.4.2.7.	<u>Lüfer (Pomatomus Saltator, Tassergal, Balubarsch)</u>	28

İÇİNDEKİLER (devam)

	Sayfa
2.4.2.8. <u>Kolyoz (Scomber Japonicus,Blasen</u> <u>Makrele,Maquereau Espagnol)</u>	30
2.4.2.9. <u>Çipura (Sparus Aurata,Goldbrasse,Dorade Royal)</u>	31
2.5. Yasal Düzenlemeler	32
2.5.1. Su Ürünleri Mevzuatı	32
2.5.2. Denetim faaliyetleri	33
3. MATERYAL ve METOT	37
3.1. Materyal	37
3.1.1. Araştırma sahası	37
3.1.2. Araştırmada değerlendirilen tekneler	38
3.2. Metot	38
4. BULGULAR	39
4.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Yapılan Kontroller Sonucunda Ege Denizi'nde 2003 – 2007 Yıllarında Tespit Edilen 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu İhlalleri	39
4.1.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yıllarında Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler	39
4.1.2. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yıllarında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler	41

İÇİNDEKİLER (devam)

	Sayfa
4.1.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yıllarında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler	44
4.1.4. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yıllarında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/a ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler	45
4.1.5. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yıllarında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler	47
4.1.6. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 Yıllarında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 28 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler	49
5. TARTIŞMA	52
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	55
7. KAYNAKLAR	61
ÖZGEÇMİŞ	64

ŞEKİLLER DİZİNİ		Sayfa
Şekil 2.3.1.	Denizlerdeki Üretimin Bölgelere Göre Dağılımı (Anonim, 2006)	11
Şekil 2.4.1.1.	Türkiye Denizlerinden 1995-2004 Yıllarında Avcılıkla Elde Edilen Ortalama Üretim (ton)	12
Şekil 2.4.1.2.	Türkiye’de 1995-2004 Yıllarında Avlanan Deniz Balıklarının Miktarı (%) (Korkmaz, 2006)	13
Şekil 2.4.2.1.	Sardalya (<i>Sardine pilchardus</i> Walbaum, 1792)	21
Şekil 2.4.2.2.	Bakalyaro (<i>Merlangius merlangus</i>)	22
Şekil 2.4.2.3.	Kupez (<i>Boops boops, Gelbtriemen, Bogue</i>)	23
Şekil 2.4.2.4.	İstavrit (<i>Trachurus trachurus</i>)	24
Şekil 2.4.2.5.	Barbunya (<i>Mullus barbatus Linnaeus, 1758</i>)	26
Şekil 2.4.2.6.	Kefal (<i>Chelon labrosus</i>)	27
Şekil 2.4.2.7.	Lüfer (<i>Pomatomus Saltator, Tassergal,</i> <i>Balubarsch</i>)	28
Şekil 2.4.2.8.	Kolyoz (<i>Scomber Japonicus, Blasen</i> <i>Makrele, Maquereau Espagnol</i>)	30
Şekil 2.4.2.9.	Çipura (<i>Sparus Aurata, Goldbrasse, Dorade</i> <i>Royal</i>)	31
Şekil 3.1.1.	Araştırma Sahası	37
Şekil 4.1.1.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi’nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı	41

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)		Sayfa
Şekil 4.1.2.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi’nde Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı	43
Şekil 4.1.3.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi’nde Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı	45
Şekil 4.1.4.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi’nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Madde 23/a İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı	46
Şekil 4.1.5.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi’nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı	49
Şekil 4.1.6.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi’nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Madde 28 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı	51

	ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)	Sayfa
Şekil 5.1.	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları Arasında Ege Denizi'nde Uygulanan Yasal İşlemlerin Yıllara Göre Dağılımı	54

ÇİZELGELER DİZİNİ		Sayfa
Çizelge	Türkiye'de Avlanan Deniz Balıklarının Miktarı ve	12
2.4.1.1.	Bölgelere Dağılımı (ton) (Korkmaz, 2006)	
Çizelge	Türkiye'de Yıllara Göre Avlanan Hamsi Miktarı	14
2.4.1.2.	(ton) (Korkmaz 2006)	
Çizelge	Ege Denizi Bölgesinde Avlanan Balık Türleri ve	15
2.4.1.3.	Türkiye Üretimindeki Payları (%) (Anonim, 2006)	
Çizelge	Ege Denizi Bölgesi'ndeki Balıkçı Teknelerinin	16
2.4.1.4.	Balıkçılık Tipine Göre Dağılımı (adet) (Anonim, 2006)	
Çizelge	Ege Denizi'ndeki Avlama Teknelerinin Tonajları	17
2.4.1.5.	(TON) ve Motor Güçleri (BG) Göre Dağılımı (Anonim, 2006)	
Çizelge	2006 Yılında Ege Denizi'ndeki Avcılığın Türlerine	17
2.4.2.	(TON) ve Değere (YTL) Gör Dağılımı	
Çizelge	Denizlerde ve İç Sularda Ticari Amaçlı Su Ürünleri	33
2.5.1.1.	Avcılığını Düzenleyen 1/1 Numaralı Tebliğe Göre Bazı Türlerin Boy ve Ağırlık Yasakları	
Çizelge	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 –	40
4.1.1.1.	2007 Yılları Arasında Ege Denizi'nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

	Sayfa
Çizelge Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege	43
4.1.2.1. Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları Arasında Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	
Çizelge Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege	44
4.1.3.1. Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları Arasında Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	
Çizelge Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege	46
4.1.4.1. Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları Arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/a İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	
Çizelge Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege	48
4.1.5.1. Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları Arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)**Sayfa**

Çizelge	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege	50
4.1.6.1.	Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 28 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	
Çizelge	Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege	54
5.1.	Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları arasında Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	

1. GİRİŞ

Dünyamızın yaklaşık 2/3'lük bölümünü su alanları (okyanus, deniz ve iç sular) oluşturmaktadır. İnsan nüfusunun hızla artmasına paralel olarak, hayvansal protein gereksinimi, geleneksel beslenme kapsamında özellikle su ürünlerine olan yönelimi büyük ölçüde arttırmıştır. Zamanımızda canlı deniz ürünlerinin tüm ülkelerin ekonomisine belirli bir yatırım ve çaba karşılığı sürekli ve önemli bir girdi sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. İnsan hayatında dengeli beslenmenin önemini kavramış olan toplumlar, hayvansal protein kaynakları içerisinde çok değerli bir yere sahip su ürünlerinden yüksek oranda faydalanmanın yollarını sürekli aramakta, rantabl üretiminin yanı sıra geleceğe bugünden yatırım yapmakta ve mevcut stokların korunmasını sağlamak adına gerekli tedbirleri almaktadırlar.

Ekonomik ve sosyal açıdan çok büyük önemi olan balıkçılık, FAO'nun tahminlerine göre uluslararası ticarete, 51 milyar dolarlık değere sahiptir. 36 milyonun üzerinde insan yetiştiricilik ve avcılık faaliyetlerinde doğrudan çalışmakta ve 200 milyon insan, dolaylı veya doğrudan geçimini balıkçılık yoluyla temin etmektedir. Yenilebilir balık tüketimi 1970 yılında 40 milyon ton iken, 1998 yılında 86 milyon tona çıkmış olup, bu değer 2010 yılında 110 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Kuzey Amerika, Afrika ve bir çok Asya ülkesinde insan nüfusunun artması ve büyüyen yiyecek talebi karşısında su ürünlerinin her şeyden önce bu ihtiyaca cevap vereceği düşünülmektedir (Tidwel ve Allan, 2001).

Doğal kaynakların üretim miktarını giderek arttırmak yerine sınırlı ve ölçülü bir şekilde yararlanmak, günümüzde zorunlu ve ilk koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Deniz ve iç sulardaki stokları korumak, daha fazla verim elde etmekten önemli bir duruma gelmiştir (Hoşsucu, 1998).

Balıkçılık sektörünün denetim altına alınması ve optimal yönetilmesi, canlı kaynaklarının iyi izlenmesi ve ölçülmesi yanında av araç ve gereçleri teknolojisinin amaca uygun olarak geliştirilmesi ve çok iyi kullanılmasına bağlıdır. Bu gelişim içinde daha fazla verim elde etmek yerine deniz ve iç sularda yapılan avcılıkta mümkün olan ölçüde ekonomik bireyleri avlamak, her balığa en az bir defa üreme şansı vermek, yavru bireylerin yaşamasını sağlamak stokların yapısının bilinmesi ve gereken önlemlerin alınması çok önemlidir (Erkoyuncu 1995; Hoşsucu 1998).

Su ürünleri stoklarının korunması, balık biyolojisi ve populasyon dinamiği ile gerekli kontrol mekanizmalarının sağlıklı olarak yürütülmesi ile ilgilidir. Balığın hangi yaşta ürediği, bu yaşa tekabül eden ilk üreme boyunun bilinmesi stokların korunması için önemli bir kriterdir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan denizlerde ve iç sularda ticari amaçlı su ürünleri avcılığını düzenleyen tebliğlerde bazı su ürünlerine getirilen asgari avlama boy sınırlamaları bu amaç için düzenlenmiştir.

Su ürünleri stoklarının ve bu stoklardan elde edilen gelirin korunması açısından yapılan avcılığın kontrollü ve bilinçli bir şekilde uygulanması zorunludur. Zira su ürünleri ve yaşadıkları ortam çok

hassas bir dengeye sahiptir. Su ürünleri stoklarının varlığı ve büyüklüğü deniz ortamında bulunan besin miktarına, ortamın çevre koşullarına bağlıdır (Fasham, 1978; Laevastu ve Larkins, 1981; Kocataş, 1994).

Yeterli besin ve uygun yaşama ortamı olduğu sürece avlama ve doğal nedenlerle ölen balıklardan oluşan sayısal azalmayı yeni bireyler, ağırlıkça azalmayı ise yeni bireyler ile küçük bireylerin büyümesi karşılar. Normal koşullarda stokun devamlılığı bu şekilde sağlanır. Ancak, aşırı avcılık benzeri güçlü dışsal etkiler nedeni ile stoktaki düzen bozulabilir. Halen hızla artan deniz kirliliğinden oldukça etkilenen su ürünleri stoklarından ayrıca kapasitesinin üzerinde avcılık yapılması bu stoklardaki mevcut dengenin bozulmasına neden olmaktadır. Bozulan denge popülasyondaki bireylerin boy ve yaş bakımından ortalama büyüklüğünün giderek düşmesi ve av miktarının azalması ile kendini göstermektedir. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde bozulan stoklardan avlanan balıkçılar, sağladıkları geliri korumak amacı ile kullandıkları ağların göz açıklığını küçülterek, sayısını ve çalışma sürelerini arttırarak veya daha gelişmiş av araçları kullanarak avcılığın popülasyon üzerindeki baskısını daha da arttırmaktadırlar. Artan av çabası nedeni ile çok miktarda küçük balık büyüme ve üreme fırsatı bulamadan avlanmakta ve stoğun dengesi daha fazla bozularak optimum düzeyde ürün elde edilemez hale gelmektedir. Verimli bir işletmecilik açısından avlanacak balıkların belirli boy, yaş ve ağırlığa ulaşmış olmaları zorunludur. Yapılacak olan bilimsel araştırmalarla her tür için

minimum avlama boyu ve uygun ağ gözü açıklığı belirlenmelidir (Erkoyuncu, 1995).

Su ürünleri açısından ülkemizin çok büyük doğal olanaklara sahip olduğu bilinmekle beraber bu doğal kaynakların rantabl olarak işletilmesinin ne oranda gerçekleştiği konusunda farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Ülkemiz su ürünleri üretim miktarının yaklaşık olarak, 600.000 ton civarında olduğu resmi kaynaklarda ifade edilmekle birlikte, gerçekte bu rakamın çok daha fazla olduğu değerlendirilmektedir. Bu farklılığın istihsal edilen (avlanılan ve yetiştirilen) su ürünlerinin kayıtlara gerçek oranda geçmemesinden kaynaklandığı bilinmektedir. Ülkemiz kalkınma planları hazırlanırken Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanan su ürünleri istatistikleri büyük önem taşımakta ve gelecekte su ürünleri yatırım politikasına ışık tutma görevini yapmaktadır.

Bölgeler, vasıflar ve teknik özellikler bakımından getirilen çeşitli sınırlamalar su ürünleri tebliğlerinde her iki yılda bir yayınlanmaktadır. Buna karşı, bu yasaklara ilgili sektör üyelerinin uygulama konusunda gerekli hassasiyeti göstermedikleri ve ticari olarak gerçekleştirdikleri bu faaliyetleri esnasında, birbirleri ile rekabet ortamında maksimum düzeyde avcılık yapabilmek için, teknolojinin tüm avantajları ve yenilikleri kullanarak faaliyet gösterdikleri bilinmektedir.

Bu çerçevede su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilir olarak, rantabl işletilmesinde ve değerlendirilmesinde getirilmiş olan yasaklamalara titizlikle uyulmasının önemi büyüktür.

İlgili literatürlerde, ülkemizde su ürünleri avcılığı yapan ticari teknelerin hangi tür yasaklara karşı hangi ihlaller dahilinde olduğuna ilişkin kaynaklar çok zengin değildir.

Bilindiği üzere, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın ve diğer resmi kuruluşların denetim faaliyetleri, her ne kadar belirli koordinasyonlar dahilinde olsa da, bu tür denetim faaliyetlerinin ne kadar etken olduğu konusunda farklı değerlendirmeler yapılabilmektedir.

Özellikle denetim faaliyetlerinin yeterince yerine getirilmemesi durumunda, su ürünleri stoklarından bilimsel anlamda yararlanabilme olanağı ortadan kalkabilmektedir.

Ülkemizde su ürünleri avcılığı yapan ticari avlanma teknelerinin ülkemizin farklı özellikteki denizlerde su ürünleri avlanma düzenleri içerisinde değişik avcılık uygulamaları yaptıkları bilinmektedir.

Bu çalışmada, bölgeler bazında ticari olarak faaliyet gösteren teknelerin hali hazırda mevcut olan su ürünleri mevzuatına yönelik ihlallerin hangi alanlarda yaygınlaştığının saptanması ve ilerde alınabilecek tedbirlerin bu doğrultuda yapılacak bir çalışmanın ışığı altında yönlendirilmesini sağlamaktır.

Ülkemizde su ürünleri avcılığı yapan teknelerin yaklaşık olarak %80 'ini oluşturan boyu 5-10 m arasında olan teknelerde

alışan kitle, sayıca çok fazla olması nedeniyle yasaklar ve ihlallerin belirlenmesi aşamasında daha fazla söz sahibi olmak istemektedirler. Buna karşın bu sektörde çalışanların %20'sine sahip gırgır ve trol tekneleri sayıca çok daha az olsalarda avcılık ile elde edilen ürünün %80'ini avlayabilme yetisine sahiptirler. Bu balıkçılar sahip oldukları büyük ekonomik güç ve sektörde önemli derecede söz sahibi olduklarından dolayı, av yasaklarının belirlenme aşamasında daha yüksek etkinliğe sahip olmaktadır. Her iki kesim arasında yaşanan başta ticari amaçlı bu fikir ayrılığı teknolojik ve ekonomik olarak üstünlüğü tartışılmaz olan büyük teknelerin lehine olarak gerçekleşebilmektedir.

Bölgelerdeki eğitim farklılıkları, sosyolojik parametreler ve ekonomiye su ürünlerinin katkı oranlarının farklı ölçeklerde bulunması nedeniyle, su ürünleri yasaklarını ihlal eden balıkçı kitlelerinin avlanma bölgelerine göre de farklılıklar gösterdikleri düşünülmektedir.

Bu alışma kapsamında av vasıtaları, av alanları gerçekleşen cezai müeyyideler ve bunların araştırma kapsamı içerisindeki dağılımının ortaya çıkarılması ve gelecekte bu kapsamda alınabilecek nemler ile yapılacak çalışmalara katkı sağlanabilmesi düşünülmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ege Denizi'nin Genel Özellikleri

Ege Denizi en genel sınırlama ile kuzeyde Meriç Nehrinin denize döküldüğü yer ile güneyde 29° E (Doğu) boylamı arasında uzanmaktadır. Sularının özellikleri bakımından Akdeniz'e benzerlik göstermektedir. Tuzluluk oranı, kuzeyinde yaklaşık % 0,33 güneyinde ise % 0,37'dir. Kıyı uzunluğu ise Dalaman nehrinden Kumkale burnuna 2593 Km ve Kumkale burnundan Yunanistan sınırına kadar ise 212 Km'dir.

Akdeniz'in tuzlu suları alt akıntıları ile Ege Denizi sularına karışmaktadır. Karadeniz'den ise Ege Denizi'ne doğru üst akıntı bulunmaktadır. Deniz suyu sıcaklıkları genelde kuzeyden güneye doğru artar. Bu artış kışın daha belirgindir. Yazın bütün Ege Denizi ısınır. Kuzey ve güney yüzey suları arasındaki sıcaklık 1° - 2 °C'adır. Sıcaklığın en yüksek olduğu ayda Ege Denizi'nin her yanında deniz suyu sıcaklığı 23° - 24° C arasındadır.

Ege Denizi'nde yıllık yağış tutarı kuzeyden güneye gidildikçe azalır. Yağışlar genellikle kış aylarında toplanmıştır. Komşu karalarda olduğu gibi, Ege Denizi alanında da yazlar çok kuraktır. Yazın Ege Denizi'nin her yanında, kuzeyden ve kuzeydoğudan “etezyen” adı verilen şiddetli bir rüzgâr eser. Ege Denizi, biyoloji ve subilimi özellikleri bakımından Karadeniz ile Akdeniz arasında bir geçiş alanı oluşturur.

Çanakkale Boğazı'ndan altüst akıntısıyla gelen besin tuzları, oksijen ve plankton bakımından zengin olan Karadeniz suları,

kuzeydeki balık yaşamını olumlu yönde etkiler. Ege Denizi oksijen bakımından zengin olmasına karşın, fosfat ve nitrat bakımından yoksuldur. (Anonim, 2008)

2.2. Ege Denizi'nin Ekosistemdeki Yeri

Akdeniz ekosistemi yoğun bir evrensel ve endüstriyel kirlenmenin etkisi altında bulunmaktadır. Bu ekosistem UNEP tarafından kirlilik araştırma ve düzeylerinin saptanması amacıyla on iki alt bölgeye ayrılmıştır. Bu ekosisteminin sekizinci alt bölgesini oluşturan Ege Denizi de çeşitli kirleticilerin boşalması nedeniyle aynı ölçüde kirlenmektedir, başka bir deyişle total kirlilik yükünün %11'lik bölümünü almaktadır. Ege Denizi'nin Türkiye'deki en önemli kirletici kaynakları Çanakkale boğazı, İzmir Kenti, Meriç, Gediz, Büyük ve Küçük Menderes nehirleri oluşturur. Güney Ege Denizi'nde bu kirlilik kaynakları sahillerin çok girintili çıkıntılı yapısı, deniz hareketlerinin engellenmesi, son yıllarda ortaya çıkmaya başlayan büyük turistik kompleksler ve yat limanları gibi etkinliklerle birleşmesi sonucu kirlilik potansiyelini oluşturmaktadır.

Düzensiz sahil şeritleri ve çok sayıda adalarla karmaşık topografik yapısına sahip olan Ege Denizi 38°N enlemi yakınlarından geçen bir hatla Kuzey ve Güney Ege Denizi olmak üzere iki bölgeye ayrılır. Bu iki bölge arasındaki topografik ve hidrolojik koşullar çok farklıdır. Güney Ege Denizi sahillerinin çok oluşu karmaşık akıntı sistemi nedeniyle biyotop zenginliği ve çeşitliliği gösterir. Subtropikal

eğilimli ve büyük bir kısmı açık deniz olan Güney Ege Denizi belirgin bir şekilde Doğu Akdeniz ile ilişkilidir. (Anonim, 2008)

2. 3. Türkiye'deki Su Ürünleri Üretimi

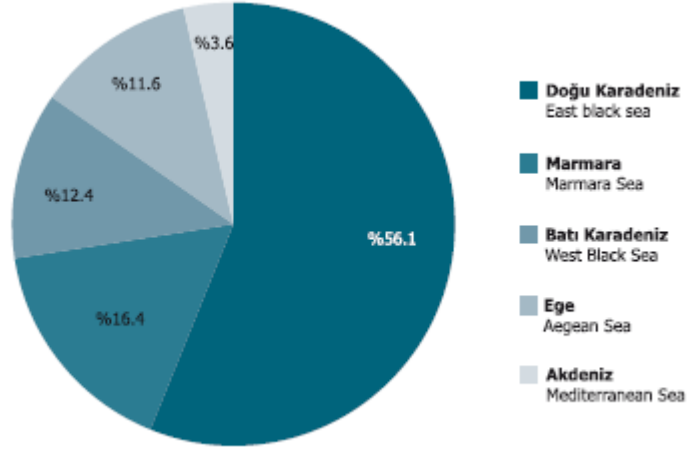
Türkiye, 8333 km deniz kıyısı ve su ürünleri üretim alanı olarak kullanılabilecek 178.000 km uzunluğunda akarsu, yüzey alanları 200 bin hektarın üzerinde olan yaklaşık 200 adet doğal göl ve 3442 km² genişliğinde baraj gölüne sahiptir. Toplam üretimin yaklaşık %11,6'sı Ege Denizi'nden sağlanmaktadır. Üretim bakımından dünyada yıllara göre 25–30. sıralarda bulunan ülkemizin ilk 20 ülke içinde yer almasını sağlayacak potansiyeli bulunmaktadır. Fakat çeşitli nedenlerle bu potansiyelini yeterince değerlendirememektedir. Denizlerimiz ve iç sularımız, soğuk ve sıcak su balığı çeşitlerinin avlanması ve yetiştirilmesi için uygun ekolojik özelliklere sahip olması ve taşıdığı çok çeşitli balık türleri bakımından zengin kaynaklardır. Yaklaşık olarak Karadeniz'de 240, Marmara Denizi'nde 200, Ege Denizi'nde 300 ve Akdeniz'de 500 balık türü bulunmaktadır. Ancak ekonomik değeri bulunan deniz ürünü türü sayısı 100 civarındadır. Denizlerimizde pelajik ve demersal balıklara ek olarak kabuklu, yumuşakçalar ve diğer türler avlanmaktadır (Çelikkale ve ark., 1999a; Anonim, 2003).

Türk balıkçı filosu 1970 yılında 6.376 adet olan balıkçı teknesi sayısı geçen 30 yılda % 116,39 oranında artarak, 1999 yılına 13.797'ye çıkmıştır. Avlama filomuzun aşırı büyümesi sonucu filo, eski avlanma rejimindeki birim tekne başına düşen av miktarına

ulaşabilmek için aşırı avcılığa yönelmiştir. Bu nedenle avcılık, filonun büyümesiyle aynı oranda artmamış, hatta düşüş göstermiştir. Denizlerimizden elde edilen su ürünleri üretimi en yüksek seviyeye 850.700 ton'la 1985 yılında ulaşmıştır (Anonim, 2006).

Deniz üretimimizin yaklaşık % 65-70'ni hamsi oluşturmaktadır. Kontrolsüz ve bilinçsiz avcılık sonucu Karadeniz hamsi stokunda ciddi oranda azalma olmuştur. 1986 yılından itibaren toplam deniz ürünleri üretimi azalmaya başlamış, 1991 yılında 364.661 ton ile en alt seviyeye düşmüştür. Bu durum (hamsi avcılığında) tedbir alınmasını zorunlu kılmıştır. Alınan tedbirler sonucu toplam üretimde bir artış olmuşsa da bu durumun devamlılığı sağlanamamıştır. Örneğin; 1994 yılında 601.104 ton üretim yapılmışken, sonraki yıllarda tekrar düşüşe geçen deniz ürünleri üretimimiz, 2002 yılında 522.744 tona, 2003'te ise 463.074 tona kadar gerilemiştir (Aras ve ark., 1997; Anonim, 2006).

Türkiye'nin denizlerdeki üretimi (Şekil 2.3.1) dikkate alındığında avcılık yoluyla üretimin %68,5'i Karadeniz'den sağlanmaktadır. Bunu, %16,4 ile Marmara ve %11.6 ile Ege Deniz'i izlemektedir. En az balık ise %3,6 ile Akdeniz'den avlanmaktadır. Türkiye, Akdeniz' den bir km² deniz alanında en az üretim yapan ülkelerden birisidir. Toplam su ürünleri üretimimiz (2004 yılında 550.482 ton) içerisinde deniz ürünleri üretimi son 10 yılda giderek azalmış, yetiştiriciliğin payında ise önemli bir artış olmuştur. Bugün yaklaşık olarak iç sulardan avlanan balık miktarının iki katına ulaşmıştır, (Anonim, 2006).

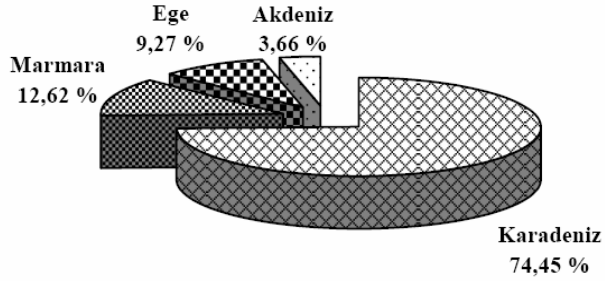

Şekil 2.3.1. Denizlerdeki Üretimin Bölgelere Göre Dağılımı (Anonim, 2006)

2.4. Ege Denizi Balıkçılığı ve Balık Türleri

2.4.1. Ege Denizi balıkçılığının profili

Ege Denizi, sahil şeridinde yaşayan bölge insanların büyük kısmına geçim kaynağı sağlaması açısından çok önemli bir balıkçılık kaynağıdır. 1995–2004 yılı istatistiklerine göre, deniz balıkları avcılığının %9,27’si Ege Denizi’nden %74,45’i Karadeniz’den elde edilmiştir. Genel değerlendirmede ise Karadeniz %74,45’le ilk sırada ve sonrasında sırasıyla Marmara (%12,62), Ege (%9,27) ve Akdeniz (%3,66) yer almaktadır. (Çizelge 2.4.1.1; Şekil 2.4.1.1).

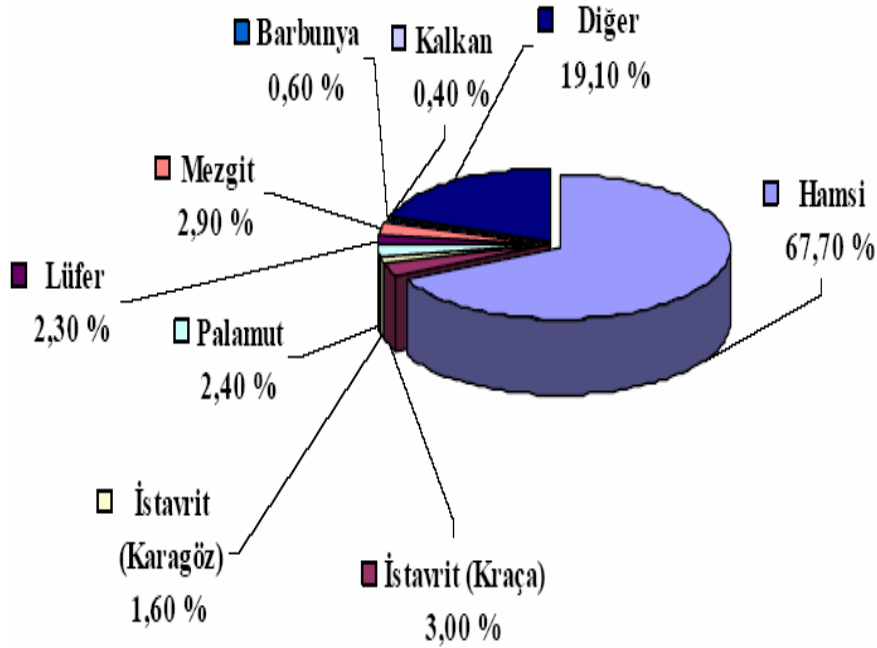

Şekil 2.4.1.1. Türkiye Denizlerinden 1995-2004 Yıllarında Avcılıkla Elde Edilen Ortalama Üretim (ton)

Çizelge 2.4.1.1. Türkiye'de Avlanan Deniz Balıklarının Miktarı ve Bölgelere Dağılımı (ton) (Korkmaz, 2006)

Yıllar	Karadeniz			Marmara Denizi	Ege Denizi	Akdeniz	Toplam
	Doğu	Batı	Toplam				
1995	295.143	146.916	442.059	35.288	51.995	27.796	557.138
1996	226.456	121.157	347.613	42.097	40.493	21.794	451.997
1997	193.696	71.855	265.551	52.885	41.735	21.894	382.065
1998	200.019	60.526	260.545	63.530	69.210	20.615	413.900
1999	323.328	48.118	371.446	81.005	40.548	17.001	510.000
2000	243.417	97.595	341.012	46.137	40.242	14.299	441.690
2001	221.690	121.073	342.763	68.327	42.996	11.094	465.180
2002	251.818	130.229	382.047	68.047	32.559	10.793	493.446
2003	204.754	107.132	311.886	60.925	31.483	11.832	416.126
2004	233.084	118.129	351.213	60.640	33.946	10.953	456.752
Ortalama	239.340	102.273	341.613	57.888	42.521	16.807	458.829
%	52,16	22,29	74,45	12,62	9,27	3,66	100,00

Türkiye’de avlanan balık türlerinin 1995–2004 yılları itibariyle %67,70’ini hamsi, %3,00’ünü kraça istavrit, %1,60’ını karagöz istavrit, %2,90’nını mezgit, %2,40’ını palamut, %2,30’unu lüfer, % 0,60’ını barbunya ve %0,40’ını da kalkan oluşturmaktadır (Şekil 2.4.1.2).

Şekil 2.4.1.2. Türkiye’de 1995–2004 Yıllarında Avlanan Deniz Balıklarının Miktarı (%) (Korkmaz, 2006)

Ticari ve ekolojik anlamda Ege Denizi’nin en bol ve temel balık türü hamsi ve Sardalyadır. Türkiye genelinde hamsi avının büyük bölümü, Karadeniz’in doğusundan avlanmasına rağmen

sardalyada ise Ege Denizi ön plana çıkmaktadır. Hamsi, Türkiye'de en çok avlanan tür olup, toplam deniz balıkları avının yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Hamsi avının büyük bölümü (%91,01'i), Karadeniz'den elde edilmektedir (Korkmaz, 2006) (Çizelge 2.4.1.2.).

Çizelge 2.4.1.2. Türkiye'de Yıllara Göre Avlanan Hamsi Miktarı (ton) (Korkmaz, 2006)

Yıllar	Karadeniz			Marmara Denizi	Ege Denizi	Akdeniz	Toplam
	Doğu	Batı	Toplam				
1995	270.080	103.702	373.782	11.226	2.566	-	387.574
1996	191.849	81.390	273.239	14.534	2.907	-	290.680
1997	170.500	43.280	213.780	23.007	4.213	-	241.000
1998	163.241	32.755	195.996	19.773	12.231	-	228.000
1999	294.342	16.459	310.801	36.962	2.237	-	350.000
2000	218.028	42.642	260.670	14.986	4.344	-	280.000
2001	201.949	86.667	288.616	21.998	9.386	-	320.000
2002	235.398	101.021	336.419	25.641	10.940	-	373.000
2003	186.173	79.896	266.069	20.279	8.652	-	295.000
2004	214.572	92.084	306.656	23.372	9.972	-	340.000
Ortalama	214.613	67.990	282.603	21.178	6.745	-	310.526
%	69,11	21,90	91,01	6,82	2,17	-	100,00

2006 yılı balıkçılık istatistiklerine göre Türkiye denizlerindeki önemli pelajik balıklardan Hamsinin %5,00'ı, Sardalyanın %65,50'si, Kraça İstavritin %11,00'u, Karagöz İstavritin %18,00'ı Ege Denizi'nden avlanmıştır (Anonim, 2006) (Çizelge 2.4.1.3).

Çizelge 2.4.1.3. Ege Denizi Bölgesinde Avlanan Balık Türleri ve Türkiye Üretimindeki Payları (%)

(Anonim, 2006)

Balık Türü	2006 Yılı Balık Türleri Üretimi (ton)		
	Türkiye	Ege Denizi	% Pay (*)
Hamsi	270.000	12.935	5,00
Sardalya	15.586	10.208	65,50
İstavrit (Kraça)	14.127	1.579	11,00
İstavrit (Karagöz)	11.800	2.137	18,00
Baklorya – Beryam	3.460	1.849	53,00
Kefal	8.915	1.764	19,00
Kolyoz	2.760	1.711	61,00
Kupez	3.601	3.204	88,00
Yazılı Orkinoz	1.230	531	43,00
Toplam	315.893	25.710	8,00
Diğerleri	94.052	21.970	23,00
Genel Toplam	409.945	47.680	11,00

(*) % Pay= (Ege Denizi/Türkiye)*100

Ege Denizi'nde balıkçılık faaliyetlerini yürüten 5942 adet ruhsatlı avlama teknesi bulunmaktadır. Avlama teknelerinin % 94,47'si kıyı balıkçılığı, % 1,80'i gırgır, % 2,00'si trol ve % 0,99'u de trol-gırgır ruhsatına sahiptir. (Anonim, 2006) (Çizelge 2.4.1.4.).

Çizelge 2.4.1.4. Ege Denizi'ndeki Balıkçı Teknelerinin Balıkçılık Tipine Göre Dağılımı (adet) (Anonim, 2006)

Kullanım Şekli	2006 Yılı Balıkçı Gemilerinin Nitelikleri		
	Türkiye	Ege Denizi	% Pay (*)
Trol Gemisi	725	122	16,82
Gırgır Gemisi	543	112	20,62
Trol-Gırgır Gemisi	394	59	14,97
Taşıyıcı Gemi	202	35	17,32
Diğer	15.959	5.614	33,29
Genel Toplam	17.823	5.942	33,33

(*) % Pay= (Ege Denizi/Türkiye)*100

Ege Denizi'ndeki Ruhsatlı avlama teknelerinin tonaj ve motor gücüne göre dağılımı Çizelge 2.4.1.5'de verilmiştir (Anonim, 2006).

Çizelge 2.4.1.5. Ege Denizi'ndeki Avlama Teknelerinin Tonajları(Ton) ve Motor Güçleri(BG) göre dağılımı (Anonim, 2006)

Tonaj(Ton)			Motor Gücü (BG)		
Aralık	Ege Denizi	Türkiye Geneli	Aralık	Ege Denizi	Türkiye Geneli
1-4	1.691	13.024	1-9,9	2.881	6.104
5-9	578	2.352	10-19,9	882	3.519
10-29	200	1.224	20-49,9	1.244	3.446
30-49	49	399	50-99,9	365	1801
50-99	65	381	100-199,9	359	1666
100-199,9	21	282	200-499,9	167	880
200-499	20	144	500+	44	407

2.4.2. Ege Denizi'nde ekonomik öneme sahip balık türleri

Ege Denizi'nde 2006 yılında avlanan deniz balıklarının ekonomik değeri 207.971.950 YTL'dir (Anonim,2006) (Çizelge 2.4.2)

Çizelge 2.4.2 2006 Yılında Ege Denizi'ndeki Avcılığının Türlerle(Ton) ve Değere(YTL) Göre Dağılımı

Balık Türü	2006 Yılı Avlanan Deniz Balıkları			
	Türkiye (Ton)	Ege Denizi (Ton)	Fiyat (YTL/Kg)	Değer (YTL)
Akya	606	234	9.00	2.106.000
Avcı	53	20	8.00	160.000
Albakor (Patlakgöz)	73	16	8.00	128.000
Bakalorya-Berlam	3.460	1.849	10.00	18.490.000
Barbunya	2.617	757	13.00	9.841.000
Çipura	867	469	13.50	6.331.500

Dil-Pisi	937	295	10.00	2.950.000
Dülger	95	66	20.00	1.320.000
Fangri	168	106	5.50	583.000
Gelincik	17	1	10.00	10.000
Grenyüz	20	8	4.00	32.000
Gümüş	993	13	2.75	36.750
Hamsi	270.000	12.935	0.12	1.552.200
Hani	90	89	6.50	578.500
İskarmoz	234	87	5.00	435.000
İskorpit	326	180	5.50	990.000
İsparoz	552	413	3.75	1.548.750
İstavrit (Kraça)	14.127	1.579	4.25	6.710.750
İstavrit (Karagöz)	11.800	2.137	5.00	10.685.000
İşkine	54	19	8.00	152.000
İzmarit	1321	415	3.75	1.556.250
Kalkan	807	5	22.50	112.500
Karagöz	185	136	12.00	1.632.000
Kayabalığı	113	11	5.00	55.000
Kefal	8915	1764	5.00	8.820.000
Keler	51	48	4.00	192.000
Kılıç	410	265	14.00	3.710.000
Kırlangıç	560	136	8.00	1.088.000
Kolyoz	2760	1711	4.50	7.699.500
Köpek	668	181	3.25	588.250
Kupez	3601	3204	3.50	11.214.000
Lahoz	384	140	20.00	2.800.000
Levrek	490	308	15.00	4.620.000

Lipsöz	60	43	11.00	473.000
Lüfer	8399	691	11.50	7.946.500
Melanurya	332	290	8.50	2.465.000
Mercan	1021	485	12.00	5.820.000
Mezgit	9112	366	5.00	1.830.000
Mırmır	283	29	8.50	246.500
Minekop	29	15	11.50	172.500
Orfoz	97	55	17.00	935.000
Orkinoz	806	86	8.00	688.000
Yazılı Orkinoz	1230	531	4.50	2.389.000
Palamut- Torik	29690	742	5.00	3.710.000
Sardalya	15586	10208	4.00	40.832.000
Sarıgöz	320	197	14.00	2.758.000
Sarpa	599	565	4.50	2.542.500
Sinagrit	242	199	22.50	4.477.500
Tekir	1256	489	10.00	4.890.000
Tırsi	1738	686	5.00	3.430.000
Tombik	1031	788	4.00	3.152.000
Trańa	80	71	17.00	119.000
Uskumru	783	431	7.00	3.017.000
Vatoz	813	133	3.00	399.000
Zargana	375	43	5.00	215.000
Zurna	289	114	5.50	627.000
Diğer	1109	691	4.50	3.109.500
Genel Toplam				207.971.950

2.4.2.1. Sardalya (*Sardine pilchardus* Walbaum, 1792)

Clupeidae familyasından olan sardalya balıklarının denizlerimizde yaşayan belli başlı türleri *Sardina pilchardus* ve *sardinella aurita* bilimsel adları ile tanımlanırlar. Genellikle Ege ve Marmara'da bulurlar. Denizlerin az soğuk ve ılıman bölgelerinde yaşayan sardalya balıkları büyük sürüler halinde, ilkbaharda Ege'den Marmara'ya geçerler. Marmara'da bulunanlar ise, İstanbul Boğazı'nı geçip boğazın Karadeniz mahalline varırlar. Sonbaharda ise bu göç tersine olur. Ege ve Marmara'da yerli olarak yaşayan ve göç etmeyen sardalya sürüleri de bulunur. Bu balıklar yaz aylarında kıyılara yaklaşır, kışın ise derin sulara çekilirler. Karadeniz'de az miktarda bulunan sardalyanın iri boylarına Akdeniz'de rastlanır. Bunlar ortalama 22 cm olup "Malta sardalyası" diye adlandırılır. Ege ve Marmara'da yaşayanların ise ortalama boyları 15 cm kadardır. Sardalya halk arasında "ateş balığı" olarak da tanımlanır. Eskiden bu balıkların denizde ateş yakmak sureti ile kabartılması ve ağlara vurdurarak yakalanmasından dolayı bu ismi almıştır. *Clupea aurita* bilimsel adlarıyla tanımlanan türü de Ege'de "frissa" denmektedir. Sardalya balıkları 12-15 kulaçlarda, orta sulara büyük sürüler halinde yaşarlar. Zaman zaman dibe yakın inerler. Bazen de kolyoz sürülerine karışırlar.

Yanlarında yassı ve füze şeklinde olan sardalya balığının ağzı ufaktır. Dişleri yoktur. Alt çene üst çenesine doğru kıvrıktır. Sardalyanın pulları iri olup derisine iyice intibak etmemiştir. Bu yüzden Pulları kolaylıkla dökülür. Balığın kafası ve gözü gövdesine

göre orantılıdır. Sırtı yeşilimsi ve mavi renktedir. Yanları parlak gümüşü olup üzerinde siyah benekler taşır. Karnı beyazdır. Sardalyanın sırt yüzgeci tek ve üçgen biçimindedir. Kuyruk yüzgeci gelişmiş ve çatal biçimini almıştır. Suda hareketini genellikle bu yüzgecin yardımı ile sağlar. Diğer yüzgeçleri küçüktür ve gövdesi ile orantılıdır (Şekil 2.4.2.11).

Şekil 2.4.2.1. Sardalya (*Sardine pilchardus* Walbaum, 1792) (Anonim, 2007a)

Sardalya, çaça ve ringa gibi kendini büyük balıklardan koruyamayan ve onlara yem olan bir balıktır. Balık yavrularını ve planktonları yiyerek yaşamını sürdürür. Dört-beş yıllık bir yaşam süresi vardır. Sardalya, balık avında kullanılan ideal yemlerden biridir. Canlı veya cansız, suda bıraktığı koku sayesinde lüfer, palamut, torik, küçük boy orkinos gibi balıkları kolayca oltaya çeker. Sinarit, akya, mercan, çipura, taraça, orfoz ve lahoz gibi taş balıkları için de mükemmel bir yemdir.

Sardalya balığı bir yaşında cinsi olgunluğa ulaşır. Üremeleri Nisan'dan, Eylül ayına kadar geniş bir devrede ve partiler halinde olur. Yaklaşık 20,000 yumurta verir. Dünya balıkçılık ticaretinde

önemli bir yer alan sardalya balıkları gırgır ağları ile büyük miktarda yakalanır. Taze, tuzlanmış ve konserve halinde tüketimi çok yüksektir. Sardalya denizlerimizde mevcut balıklar arasında en lezzetli olanlardandır. Temmuz-eylül arasında bilhassa Çanakkale Boğazı'nda, Gelibolu açıklarında ve Saroz'da verimli avı olur (Anonim, 2007c).

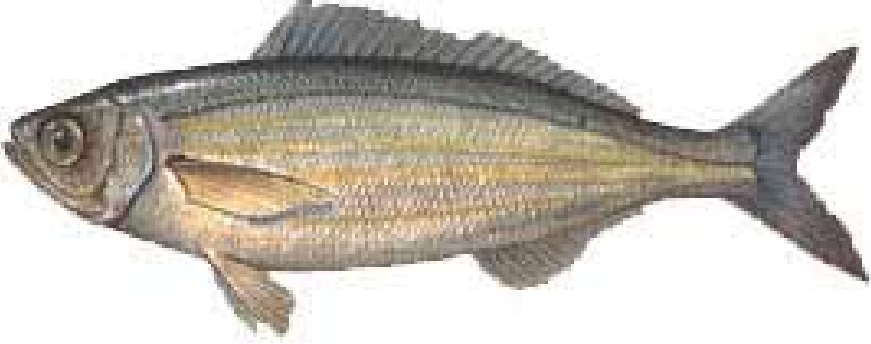
2.4.2.2. Bakalyaro (*Merlangius merlangus*)

Şekil 2.4.2.2. Bakalyaro (*Merlangius merlangus*) (Anonim, 2007a)

Mezgit ve Gelincikle aynı türdendir. Genelde 15 – 20 cm., en çok 45-50 cm boyunda olur. Sahillerin 3 - 4 m. derinliklerindeki sığların kumlu, çakıllı ve yosunlu diplerinde fazla göçler yapmadan yaşar. Balık yumurtaları, küçük balıklar ve karides gibi canlılarla beslenir. Üremelerini Şubat - Mayıs ayları arasında sahillere yakında yapar. Mezgitle eş, beyaz ve lezzetli etiyle ekonomik değeri yüksektir (Anonim, 2007a)

2.4.2.3. Kupez (Boops boops, Gelbtriemen, Bogue 1758)

Şekil 2.4.2.3. Kupez (*Boops boops*, *Gelbtriemen*, *Bogue 1758*) (Anonim, 2007c)

Altıkuşak da denir. Ilıman ve sıcak denizlerde yaşar. Akdeniz, Ege ve Marmara'da bulunur. Marmaradakilerin bir bölümü Karadenize çıkar ve döner. Yosunlar, balık yavruları ve kabuklularla beslenir. Boyları 15 - 25, en çok 35 cm. olur. Üremelerini bahar sonunda yapar. Karagöz ve Çitari ile aynı türdendir. Eti lezzetlidir. Ancak bölgesel değerlenir. (Anonim, 2007c)

2.4.2.4. İstavrit (*Trachurus mediterraneus* Steindacher, 1868)

Atlantik Okyanusu ve Akdeniz- Karadeniz ekosisteminde yani denizlerimizde çeşitli formlarda yaygın olarak bulunan Carangidae familyasının temsilcisi olan istavrit balıkları pelajik ve sürü oluşturan türlerdir. Genellikle sığ sulara kadar inerek yaşamlarını sürdürebilmektedir. Türlerine göre sığ sahillerden açık denizlerin 200 m derinliklerine kadar yaygındırlar. Denizlerimizde *Trachurus*

trachurus ve *Trachurus mediterraneus* olmak üzere iki türü mevcuttur (Smith-Vaniz, 1986; Akşiray, 1987).

Torpil şeklinde vücuda sahip olan istavrit balıklarının solungaç kapağının arka kenarında siyah bir leke bulunur. Sırt genellikle parlak yeşil olup yan taraflar daha açık ve gümüşidir. Karın ise parlak ve beyazdır. Bazı formlarında kuyruk yüzgeci tamamen sarı renkte olabilir (Akşiray, 1987) (Şekil.2.4.5).

Şekil 2.4.2.4. İstavrit (*Trachurus mediterraneus* Steindacher, 1868) (Anonim, 2007a)

Karadeniz'in tümünde dağılım gösteren istavrit beslenme ve üremek için uzun mesafeli göçler yapmaktadır. Besinlerini hamsi, çaç, gümüş, sardalya ve izmarit gibi küçük pelajik balıklar oluşturmaktadır. Ana kışlama alanları olarak Marmara Denizi'nin bir bölümü ile Kafkasya ve Kırım kıyılarındaki sıcak sığ bölgeleri seçerler. Sonbahar göçü Nisan ayı sonunda Boğazdan başlayarak Bulgaristan ve Romanya kıyılarına doğrudur. Karadeniz'de bulunan

İstavrit balığının boyu maksimum 35 cm'ye kadar ulaşabilmektedir. 8-10 cm boyunda olanlarına kıraça denilmektedir (Akşiray, 1987). İstavrit avcılığı çapari, uzatma ağı, gırgır ve trol ile yapılabilmektedir. Büyük sürüler oluşturması nedeniyle gırgır ve orta su trolü ile fazla avlanabilmektedir. Özellikle sonbahar mevsiminde demersal ve semipelajik türlerin içerisine karışmasından dolayı dip trolü avcılığında önemli bir yer tutar (Özdemir, 2006).

2.4.2.5. Barbunya (*Mullus barbatus* Linnaeus, 1758)

57° ve 15° Kuzey enlemleri arasında Atlantik Okyanusunun doğusu, İngiltere adaları (özellikle İskandinavya) Dakar, Senegal, Kanarya Adalarının yanı sıra Akdeniz, Karadeniz ve Azak Denizinde bulunan ve ekonomik önemi oldukça yüksek bir balık türü olan barbunya balıkları Türkiye sularında iki tür ile temsil edilmektedir. Bunlar *Mullus barbatus* ve *Mullus surmuletus* 'tur. *Mullus barbatus*'un iki alt türü vardır. Bunlardan Ege ve Akdeniz'de bulunan alt türüne *Mullus barbatus barbatus*, Karadeniz ve Azak Denizinde yaşayanlara ise *Mullus barbatus ponticus* Essipov, 1927 adı verilmektedir (Gurbet, 1992; Gönener, 2003).

Sıcak ve ılık denizlerin 300 m kadar derinlerine kadar uzanan sahil bölgelerinde yaşayan dip balıklarıdır. Genellikle dipleri kumlu çamurlu veya tamamen çamurlu kesimlerinde yaşamlarını sürdürürler. Kıta sahanlığının alt kısımlarında 10–300 m derinlere kadar dağılım gösteren barbunya balıkları sığ sulardan derin sulara mevsimsel göç yaparlar (Akşiray, 1987)

Barbunya balıklarının da içinde yer aldığı Mullidae familyası ülkemiz sularında 4 tür ile temsil edilmektedir. İndo-pasifik kökenli *Upeneus molluccensis* Blecker,1855 ve *Upeneus pori* Ben-Tuvai&Golani, 1989 türleri sadece Akdeniz ve Güney Ege’de yayılım gösterirken *Mullus surmuletus* ve *Mullus barbatus* Linnaeus, 1758 türleri tüm denizlerimize yayılır. *Mullus barbatus ponticus* ise Karadeniz’e özgü bir türdür. Karadeniz’de üç tür bulunmasına rağmen ağırlıklı olarak *Mullus barbatus barbatus* ve *Mullus barbatus ponticus*’un avlandığı gözlenmektedir (Ben-Tuavi, 1990).

Şekil 2.4.2.5. Barbunya (*Mullus barbatus* Linnaeus, 1758) (Anonim, 2007a)

Barbunya balıkları 1 yaşında üremeye başlarlar. *M. barbatus* türü 11-12 cm boyunda ve *M. surmuletus* türü 16-18 cm boyunda ilk üreme boyuna ulaşmaktadır. Balığın üremesi Haziran ayından Eylül ayına kadar sürer ve Temmuz ayında maksimuma ulaşır. Üremek için yıl içinde kıyılarda yoğun sürüler oluşturan barbunya balıkları Haziran, Temmuz ve kışa hazırlık amacıyla derin sulara göçmeden önce bir araya geldikleri Ekim- Kasım olmak üzere iki dönemde yoğun olarak avlanırlar. Ekonomik değeri oldukça yüksek olan

barbunya avcılığında trol, kıyı sürütme ve uzatma ağıları kullanılmaktadır. (Özdemir, 2006).

2.4.2.6. Kefal (*Chelon labrous*)

Şekil 2.4.2.6. Kefal (*Chelon labrous*) (Anonim, 2007c)

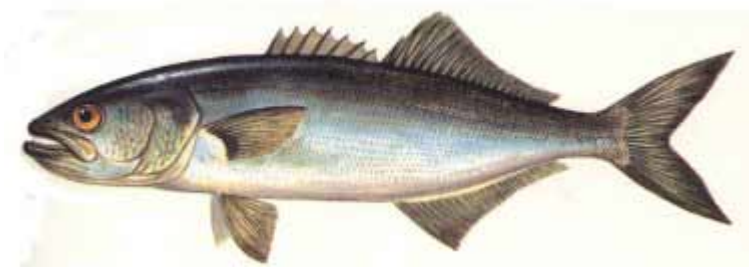
Kefal, denizlerimizin sıcak ve ılık bölgelerinde, kıyılara yakın, denizle ilişkili nehir ağızlarında ayrıca iç sularda ve sürüler halinde yaşayan bir balık türüdür. Denizlerimizde Has Kefal, Altınbaş Kefal, Topbaş Kefal, Mavri Kefal, Dudaklı Kefal gibi çeşitleri vardır. Ayrıca büyüklüklerine göre de isimlendirilir. Türlerine göre 25 cm. den 90 cm. boya erişirler. Yaklaşık 15 yıllık ömrü olan Kefaller 6 - 7 yaşından itibaren yaz aylarında üreyerek 150 binden 7 milyona kadar yumurta verirler. Eti ve yumurtası yönünden değerli bir balıktır. Deniz dibi bitkileri ve yumuşakçalarla beslenir.

Vücutları uzamış olup, yandan az basıktır. Ağız terminal olup büyüktür. Dişleri ise ya hiç yoktur ya da çok küçüktür. Bazı türlerde yağlı göz kapağı çok iyi gelişmiştir. Vücut başa kadar uzanan iri, genellikle sikloid pullarla örtülüdür. Yan çizgi bulunmaz. Kaideleri

birbirinden oldukça uzak iki dorsal yüzgeci vardır. Birinci dorsal yüzgeci kısadır ve 1-5 kuvvetli diken ışınla desteklenmiştir. İkinci dorsal yüzgeç daha uzundur. Işınları ilk iki tanesi diken ışın, diğerleri ise yumuşak ışınlıdır. Pektoral yüzgeçler solungaç kapaklarının hemen arkasındadır ve oldukça yükseğe yerleşmiştir.

Çoğunlukla beslenmek için sığ sulara giren ve sürüler teşkil eden hızlı yüzücü balıklardır. Besinleri genellikle ipliksi alglerdir fakat omurgasızları da yer. (Anonim, 2007c)

2.4.2.7. Lüfer (*Pomatomus Saltator*, *Tassergal*, *Balubarsch*)

Şekil 2.4.2.7. Lüfer (*Pomatomus Saltator*, *Tassergal*, *Balubarsch*) (Anonim, 2007c)

Gezici balıklardan olan Lüfer Karadeniz'le Ege Denizi arasında dolaşır, büyümesinin aşamaları içinde değişik isimler alır.

Buna göre:

Boyları,

- 10 cm'ye kadar olanlar Defneyaprağı

15 - 18 cm'ye kadar olanlar Çinekop

18 - 25 cm'ye kadar olanlar Sarıkanat

28 - 35 cm'ye kadar olanlar Lüfer,
35 cm'den fazla olanları da Kofana diye adlandırılır.

Seyrek olarak Kofanaların 60 cm'yi aştığı, hatta 1 m'ye ulaştığı görülmüştür. Lüfer sonbahar - kış aylarında en lezzetli ve olgun devrini yaşar. Yaz ortalarından sonbahara kadar da kışlamaya geçerler. Ilık suların 10 - 200 m. derinliklerinde yaşar. Üremeleri bahar sonu ile yaz başıdır. Kademeli olarak 60 - 80.000 yumurta verir. Bol verimliliği ve etinin lezzetiyle ekonomik değeri çok yüksektir.

Vücutları uzun, sırt yüzgeçleri iki tane, kuyrukları çatallı, ağızları iri, dişleri sivri ve güçlüdür. Yan çizgi hemen hemen düz olup, pullarla örtülüdür. Yan çizgide pul sayısı 95-100 adettir. Sırt tarafı koyu mavi yeşilimsi, alt tarafı gümüşî, yanları daha açık renk olan bu balıkların karnı parlak beyazdır. Keskin dişleri vardır. Uzunlukları 110 cm'ye, ağırlıkları 11,5 kg'ye ulaşabilir. Küçükten büyüğe doğru yaprak, çinekop, lüfer, kofana, sırtı kara olarak adlandırılabilir. Eylül sonu ekim başı gibi Karadeniz'de yumurtlayan balıklar İstanbul boğazından çıkmaya başlarlar. (Anonim, 2007c)

2.4.2.8. Kolyoz (Scomber Japonicus,Blasen Makrele,Maquereau Espagnol)

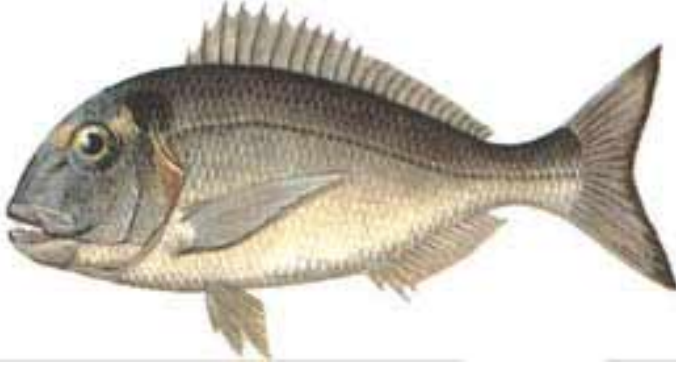
Şekil 2.4.2.8. Kolyoz (*Scomber Japonicus*,Blasen Makrele,Maquereau Espagnol) (Anonim, 2007c)

Bütün denizlerimizde bulunmakla beraber daha çok Marmara balığı sayılır. Şeklen uskumruya çok benzer fakat ayrı bir türdür. Büyük Okyanus'ta sürüler halinde yaşar. Küçük balıklar, yavruları ve planktonlarla beslenir. 2 - 3 yaşında olgunlaşan dişileri Temmuz - Ağustos arası 300.000 - 400.000 yumurtasını denize bırakır. Eti uskumru kadar lezzetli olmamakla beraber, taze - kuru - tuzlu olarak bol tüketilen bir balıktır

Vücut uzun, yuvarlak, füze şeklindedir. Başın üzeri açık olduğundan beyin gözükür. Sırtı mavi renkte enine dalgalı hatlı, karına doğru ise gümüşü sarıdır. Sayısız miktarda benekler vardır. Birinci sırt yüzgecinin daha dik bir üçgen şeklinde, kuyruk yüzgecinin ucunun daha sivri ve hava kesesi olmayışı ile uskumrudan ayırt edilirler.

Ülkemizde batı Karadeniz, Akdeniz, Ege Denizi, Marmara Denizinde görülür. Büyüklüğü ortalama 15-25 cm dir, maksimum 50 cm olur. Ağustos-Eylül aylarında ürerler. (Anonim, 2007c)

2.4.2.9. Çipura (Sparus Aurata,Goldbrasse,Dorade Royal)

Şekil 2.4.2.9. Çipura (*Sparus Aurata,Goldbrasse,Dorade Royal*) (Anonim, 2007c)

Ege ve Akdeniz'in bu namlı balığı Marmara'da seyrek bulunur. Ortalama 25 - 35 cm. boy ve 0,5 - 3 kg. ağırlıkta, en çok 60 cm. ve 6 kg'da olabilir. Etçil bir balıktır. Kuvvetli çenesiyle küçük kabukluları, balıkları ve diğer hayvanları kolayca yer. Yaz devresinde sığlarda, kış aylarında da 35 - 40 m. derinliklerde yaşar. İki yaş üstündekiler daha da derinlere iner. Üremeleri Ekim - Aralık aylarında olur. 100.000 - 150.000 yumurta döker. Eti çok lezzetlidir. Ayrıca üretim kültürüne uygunluğu nedeniyle ekonomik değeri çok yüksektir.

Eti az kılçıklı, sert, beyaz ve çok lezzetlidir. Izgarada pişirilmesi tercih edilir. Ayrıca üretim kültürüne uygunluğu nedeniyle ekonomik değeri çok yüksektir. Çipura balığı günümüzde Türkiye'de, Yunanistan'da, İsrail'de ve İspanya'da başarılı olarak üretilir.

Çipura balıkları protandrik hermafrotizm gösterirler. Diğer bir deyişle balıkların tümü erkek olarak doğar, 3-4 yaşına erişen çipura balıkları dişileşir

2.5. Yasal Düzenlemeler

2.5.1. Su Ürünleri Mevzuatı

Türkiyede su ürünleri avcılığı ile ilgili yasal düzenlemeler

- a) 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu
- b) Su Ürünleri Yönetmeliği
- c) Su Ürünleri Tebliği

- Denizlerde ve İç Sularda Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 1/1 Numaralı Tebliğ (TEBLİĞ NO:2007/43)

- Denizlerde ve İç Sularda Amatör (Sportif) Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 1/2 Numaralı Tebliğ (TEBLİĞ NO:2007/44)

Denizlerde ticari amaçlı su ürünleri avcılığına ilişkin mevzuat balıkçılık yönetimi açısından incelendiğinde temelde direkt ve indirekt düzenlemeler olmak üzere iki kategoride değerlendirilebilir. Direkt düzenlemeler orkinoz, hamsi, kefal, istavrit, kolyoz gibi pelajik balıkların barbun, tekir, kalkan, gibi demersal balıkların minimum avlanma boylarını sınırlayan yaptırımlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Çizelge.2.5.1.1.) Ancak, avlanma miktarlarıyla ilgili bir sınırlama mevcut değildir.

Çizelge 2.5.1.1. Denizlerde ve İç Sularda Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 1/1 Numaralı Tebliğe Göre Bazı Türlerin Boy ve Ağırlık Yasakları

Balık Türü	Asgari Boy (cm)	Asgari Ağırlık
Barbunya	13	-
Bakalorya	25	-
Çipura	15	-
Hamsi	9	-
İstavrit	13	-
Kalkan	40	-
Karagöz	15	-
Kefal(Amuderya Kefali)	35	-
Kefal(Sarıkulak Kefali)	30	-
Kefal(Has Kefal)	30	-
Kırlangıç	18	-
Levrek	18	-
Palamut	25	-
Tekir	11	-

İndirekt düzenlemeler ise zaman ve yer yasakları ile av araçlarının karakteristiklerine ilişkin sınırlamalar şeklinde uygulanmaktadır (Çıra ve İşeri, 1997).

2.5.2. Denetim faaliyetleri

Yenilebilir canlı kaynaklar olarak değerlendirilen su ürünlerinin tüketmeden kullanımı, balıkçılık aktivitelerinin bilimsel verilerin ışığı altında düzenlenmesini gerektirir. Ancak bu düzenlemeler ne kadar kusursuz olursa olsun, eğer etkin bir şekilde denetlenmiyorsa hedeflerine ulaşması beklenemez. Bu aşamada şu iki husus ön plana çıkmaktadır. Bunlar;

1- Av yasalarının balıkçılar tarafından benimsenmesi (Balıkçıların motivasyonu),

2- Etkin bir denetleme mekanizmasının kurulmasıdır.

Türkiyede' de, denizlerde su ürünleri avcılığı ile ilgili yasal düzenlemeler şu kurum ve kuruluşlar tarafından denetlenmektedir;

- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı
- Gümrük Muhafaza Teşkilatı
- Emniyet ve Jandarma Teşkilatları
- Belediye Zabıtası
- Kamu Tüzel Kişiliklerine bağlı muhafız, bekçi ve korucular
- Köylerde muhtar ve ihtiyar heyeti üyeleri

Bu kurum ve kuruluşların mensupları 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ve bu kanuna istinaden konulan yasaklardan dolayı bu kanun kapsamına giren suçlar hakkında zabıt varaka tutmak, suçta kullanılan av araç gereçlerini zapt etmek ve bunları adli makamlara teslim etmekle görevli ve yetkilidirler.

Kontrol faaliyetleri denizlerde, balıkçı barınak ve çekek yerlerinde balıkhanelerde, kum ve çakıl ocaklarında, iskele ve değerlendirme tesislerinde, tüketim merkezlerinde, satış yerlerinde ve ihraç kapılarında yapılmakta olup, su ürünleri mevzuatına aykırı hareket edenler hakkında gerekli yasal işlemler uygulanmaktadır.

Balıkçılık faaliyetlerinin denetiminde Sahil Güvenlik Komutanlığı botları daha etkin ve caydırıcı bir rol üstlenmektedir. Şüphesiz bunda temel etken Sahil Güvenlik Botlarının teknik

donanım, sürat, altyapı ve benzeri açılardan üstünlükleri, personel yapısı ve 24 saat üzerinden görev yapıyor olmasıdır.

2692 Sayılı SGK Kanunu gereğince su ürünleri avcılığının denetimi Sahil Güvenlik Komutanlığının liman sınırları dışındaki görevleri arasında yer almaktadır. Sahil Güvenlik Botlarının yaptıkları rutin denetlemelerde balıkçı tekneleri şu kontrollere tabi tutulmaktadır.

- Su ürünleri ruhsat tezkeresinin (gemi, donatan ve şahıs) kontrolü

- Yer ve zaman yasaklarının kontrolü

- Ağ göz açıklığının ve diğer avlama araç gereçlerinin

kontrolü

- Avcılık türüne göre gerekli teknik koşulların kontrolü

- Minimum avlanma boyunun kontrolü

- Su ürünleri bilgi formu kontrolü

- Gemi plaka ve isim kontrolü

-Yabancıların ticari amaçla balık avcılığının ve uluslar arası sularda avcılığın kontrolü

- Patlayıcı maddeler (bomba, torpil, dinamit, kireç, cereyan, hava tazyiki) ile avcılığın kontrolü

- Çevirme ağları, trol ile avcılık, ışıkla avcılık, deniz salyangozu, sabit ağlar, uzatma ağları, dip ağları, fanyalı ağlar ve zıpkın ile avcılığın kontrolü

Ayrıca söz konusu denetlemelerde balıkçı gemileri 4922 sayılı Denizde Can ve Mal Emniyeti Hakkında Kanun, 2893 sayılı Bayrak

Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, Gemi Adamları Yönetmeliği ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun deniz ticareti ile ilgili hükümleri gereğince kontrol edilerek, kontrol sonuç raporunun bir nüshası da balıkçı teknesine verilmektedir (Çıra ve İşeri, 1997).

Ege Denizi'nde tüm il ve ilçelerde teşkilatlanmış olan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na ait Müdürlükleri, bünyelerinde barındırdıkları başta su ürünleri mühendisleri olmak üzere çok çeşitli kadrolardaki teknik personel ile su ürünleri avcılığına yönelik denetim ve istatistikî bilgi toplama faaliyetlerini sürdürmektedirler.

3. MATERYAL ve METOT

Bu çalışma Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığına bağlı bot komutanlıklarının kontrol sonuç raporları temel alınarak yürütülmüştür.

3.1. Materyal

3.1.1. Araştırma sahası

Şekil 3.1.1. Araştırma Sahası

Gerçekleştirilen çalışmada araştırma sahası olarak, Ege Denizi'nin kuzeyde Meriç Nehri ($26^{\circ} 05' 00''E - 040^{\circ} 52' 00''$) ve güneyde Fethiye - Muğla ($29^{\circ} 12' 00'' - 036^{\circ} 47' 00''$) sınırları arasında kalan bölge seçilmiştir(Şekil 3.1.1).

3.1.2. Araştırmada değerlendirilen tekneler

Ege Denizi'nde 2003–2007 yılları arasında Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığı unsurlarınca, belirlenmiş olan araştırma sahası içerisinde muhtelif sayıda balıkçı teknesi 1380 Su rnleri Kanunu, Su rnleri Yönetmeliği ve Denizlerde ve İç Sularda Ticari Amaçla Su rnleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğler ışığında kontrol ve denetimlere tabi tutulmuştur. Trol, gırgır, trol-gırgır ve diğer tekneler olmak üzere toplam 1497 adet balıkçı teknesi hakkında yasal işlem yapılmıştır. Çalışmada hakkında yasal işlem yapılan 1497 tekneye ait ihlale dair yer zaman ve adet bilgileri kullanılmıştır.

3.2. Metot

Bu çalışmanın yürütülmesinde 01 Ocak 2003- 31 Aralık 2007 tarihleri arasında Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığına bağlı bot komutanlıklarının kontrollerde karşılaştığı kanun ihlali tutanaklarının yer, zaman ve ihlal adedi bilgilerinden yararlanılmıştır.

Bahse konu kanun ihlali tutanakları ayrı ayrı maddeler için sınıflandırılarak aylara ve yıllara göre incelenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Yapılan Kontroller Sonucunda Ege Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları Arasında Tespit Edilen 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu İhlalleri

2003 – 2007 yılları arasında Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge Komutanlığı'na bağlı botların kontrol sonuç raporlarına göre, tespit edilen 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu İhlalleri şunlardır.

4.1.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yılları arasında Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler

RUHSAT TEZKERESİ

Yasa Madde 3. Su ürünleri istihsalini bir nizama bağlamak maksadıyla (Su ürünleri ruhsat tezkeresi) ihdas olunmuştur.

Su ürünleri müstahsili gerçek kişiler kendileri için ve tüzel kişiler, tüzel kişilikleri adına ruhsat tezkeresi almak zorundadırlar.

Su ürünleri istihsalinde kullanılan gemiler için bunların sahip veya donatanları da, ayrıca ruhsat tezkeresi almakla mükelleftirler.

Ruhsat tezkereleri ilgili dairelerin mütalaası alınmak suretiyle valiliklerce verilir.

Ruhsat tezkerelerinin talep vukuunda ilgililere gösterilmesi mecburidir.

(Değişik fıkra: 15/05/1986 - 3288/2 md.) Ticari amaç dışı veya spor maksadıyla yasak olmayan bölgelerde ufak vasıtalarla su

ürünleri istihsal edecek Türkler ve yabancılar ruhsat tezkeresi almak zorunda değildir. Bunların avlanma usul ve esasları ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Ruhsat tezkerelerinin verilme tarzı, şekil ve muhteviyatı ile müddeti ve yenilenmesine ait esaslar bir yönetmelikle tespit olunur. Bu maddedeki tezkereler (hiçbir harç ve resim alınmaksızın) verilir.

Denizde can ve mal koruma hakkındaki 4922 sayılı Kanun ile buna müteferri tüzük ve yönetmelik hükümleri saklıdır.

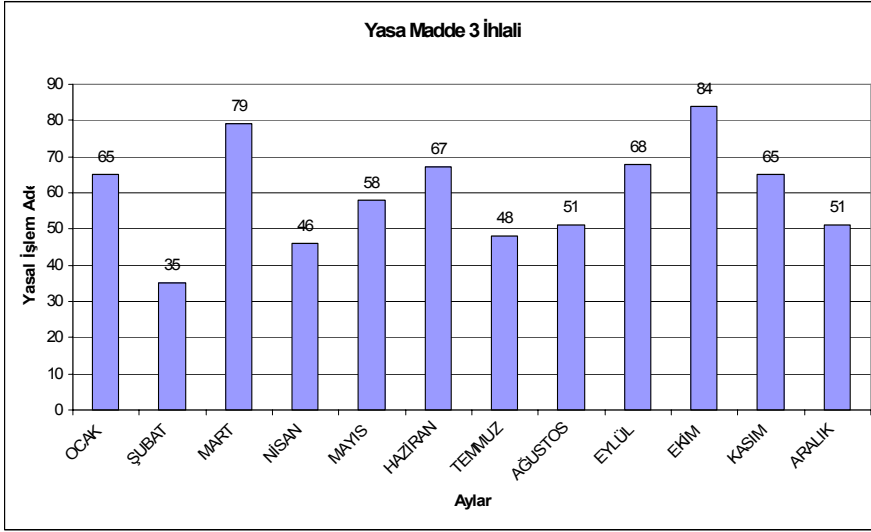
1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 ihlali nedeniyle Ege Denizi'nde Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından uygulanan yasal işlemlerin uygulandığı yıllara ve aylara göre dağılımı Çizelge 4.1.1.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1.1.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Denizi'nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
2007	35	10	19	7	11	16	9	8	15	15	18	7	170
2006	3	9	18	12	1	7	1	5	17	18	11	21	123
2005	7	4	15	6	11	20	26	12	8	11	11	3	134
2004	8	4	20	14	24	19	5	11	19	15	2	7	148
2003	12	8	7	7	11	5	7	15	9	25	23	13	142
	65	35	79	46	58	67	48	51	68	84	65	51	717

Çizelge 4.1.1.1.'den de görüldüğü gibi 2003 – 2007 yıllarına ait 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 İhlali Nedeniyle Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından yapılan kontroller sonucunda uygulanan yasal işlemler toplam 2007'de 170, 2006'da

123, 2005'te 134, 2004'te 148, 2003'te 142 olmak üzere 717 adet olarak tespit edilmiştir.

Şekil 4.1.1.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Denizi'nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 3 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı

4.1.2. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yılları arasında Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler

GEMİLER

Yönetmelik Madde 13 - Su ürünleri istihsalinde kullanılan gemilerde aranılan asgari vasıf ve şartlar aşağıda gösterilmiştir.

A) Motorsuz Gemiler

Motorsuz gemilerle; olta, uzatma, fanyalı, çökertme, serpme

ve alamana tipi çevirme ağıları, ıgırıp, manyat, trata, tarlakoz gibi sürütme ağıları ve sepetler dışındaki vasıtalarla avlanma yapılamaz. Ancak trol, gırgır gibi istihsal vasıtalarında ve dalyanlarda yardımcı tekne olarak kullanılabilirler.

B) Motorlu Gemiler

a) Uzunluğu 12 metreden küçük olan gemilerde; motorsuz gemilerde kullanılan her türlü av araç ve gereç ile direç, algarna, kankava, skafandır, karides trolü, zıpkın gibi avlanma vasıtaları bulundurulabilir. Bu gemiler gırgır tekneleri ile dalyan benzeri diğer istihsal vasıtalarına yardımcı olarak da kullanılabilirler.

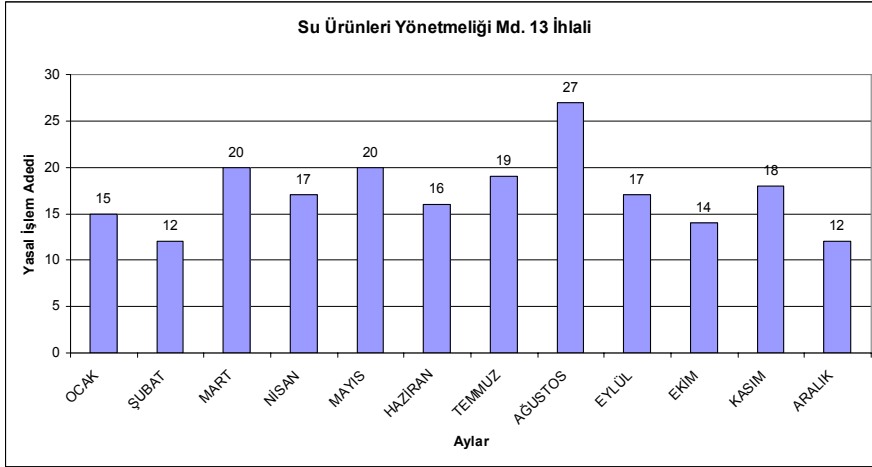
b) Uzunluğu 12 metre dahil 22 metreye kadar olan gemilerde; Motorsuz ve 12 metreye kadar olan motorlu gemilerde kullanılan her türlü av araç ve gereçleri ile gırgır, trol ve benzeri avlanma vasıtaları da bulundurulabilir.

c) Uzunluğu 22 metre ve daha büyük gemilerde, işaret tabancası ve fişeği, telsiz, su üstü radarı, pis su tankı ve asgari soğuk muhafaza şartlarına haiz izotermik, frigorik gibi depoların bulundurulması zorunludur. Ancak bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden önce ruhsat almış gemilerde bahsi geçen soğuk muhafaza şartları ve tesisleri aranmaz. Bu gemilerde 22 metreye kadar olan gemilerde bulundurulmuş av araç ve gereçleri de bulundurulabilir.

Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 ihlali nedeniyle Ege Deniz'inde Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından uygulanan yasal işlemlerin uygulandığı yıllara ve aylara göre dağılımı Çizelge 4.1.2.1'de verilmiştir

Çizelge 4.1.2.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Deniz’inde Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Su Ürünleri Yönetmeliği M.13													
	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
2007	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2006	3	3	4	7	0	0	0	5	6	4	2	3	37
2005	1	0	3	2	5	3	5	6	7	4	8	5	49
2004	2	6	1	5	9	2	3	1	2	1	0	1	33
2003	9	1	12	3	6	11	11	15	2	5	8	3	86
	15	12	20	17	20	16	19	27	17	14	18	12	207

Şekil 4.1.2.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Deniz’inde Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 13 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı

4.1.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 yılları arasında Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemler

İSTİHSAL VASITALARI, GENEL YASAKLAR, SINIRLAMALAR VE YÜKÜMLÜLÜKLER AĞLAR

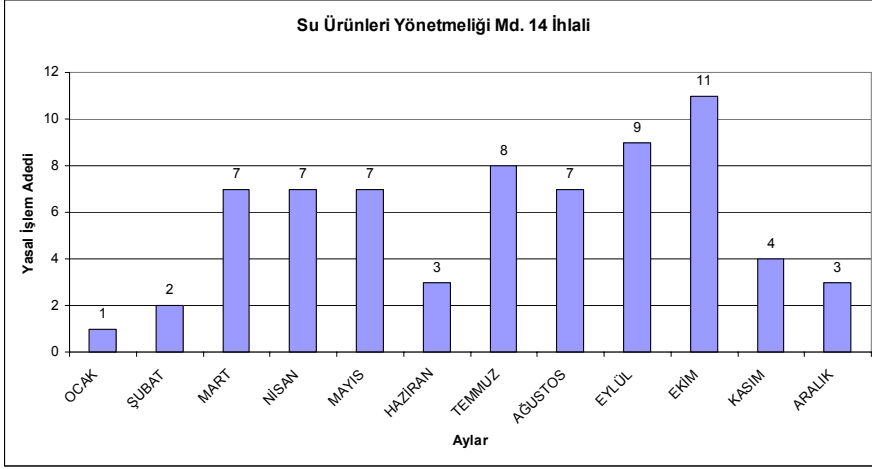
Yönetmelik Madde 14- (Değişik madde : 15/02/2004-25374 S.R.G. Yön./4.mad)

Su ürünleri avcılığında kullanılacak ağların kullanılma esas ve usulleri ile bunlara ait yasak, sınırlama ve yükümlükler ile asgari vasıf ve şartları sirküler ile belirlenir.

Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 ihlali nedeniyle Ege Deniz'inde Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından uygulanan yasal işlemlerin uygulandığı yıllara ve aylara göre dağılımı Çizelge 4.1.3.1'de verilmiştir

Çizelge 4.1.3.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Deniz'inde Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Su Ürünleri Yönetmeliği M.14													
	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
2007	0	0	4	0	0	1	3	0	0	0	0	0	8
2006	0	2	1	0	4	1	3	6	6	4	1	0	28
2005	1	0	1	3	1	1	0	0	3	1	2	1	14
2004	0	0	0	1	0	0	0	1	0	3	1	2	8
2003	0	0	1	3	2	0	2	0	0	3	0	0	11
	1	2	7	7	7	3	8	7	9	11	4	3	69

Şekil 4.1.3.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Deniz’inde Su Ürünleri Yönetmeliği Madde 14 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı

4.1.4. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi’nde 2003 – 2007 yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/a ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler

GENEL YASAKLAR, TAHDİT VE MÜKELLEFİYETLER

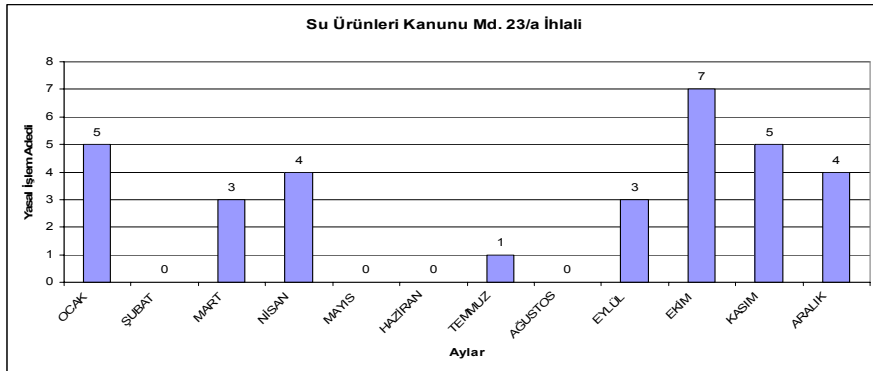
Yasa Madde 23 - a) Su ürünleri istihsalinde kullanılan istihsal vasıtalarının haiz olmaları gereken asgari vasıf ve şartlar ile bunların kullanma usul ve esasları;

1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/a ihlali nedeniyle Ege Denizi’nde 2003 – 2007 yılları arasında Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından uygulanan yasal işlemlerin uygulandığı yıllara ve aylara göre dağılımı Çizelge 4.1.4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1.4.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/a İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Su Ürünleri Kanunu Md.23/a		OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	1	0	1	4	0	0	0	0	0	1	4	1	1
2005	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	3
2004	2	0	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0
2003	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
	5	0	3	4	0	0	0	1	0	3	7	5	4

2006 yılına ait 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/a İhlali Nedeniyle Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından yapılan kontroller sonucunda uygulanan yasal işlemler Çizelge 4.1.5.1'dende görüldüğü gibi 2007'de 0, 2006'da 13, 2005'de 9, 2004'te 7, 2003'de 3, olmak üzere toplam 32 adet olarak tespit edilmiştir.

Şekil 4.1.4.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Denizi'nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Madde 23/a İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı

4.1.5. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi’nde 2003 – 2007 yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler

GENEL YASAKLAR, TAHDİT VE MÜKELLEFİYETLER

Yasa Madde 23 -b) (Değişik birinci fıkra: 22/07/2003 - 4950 S.K./3. md.) Sağlık, memleket ekonomisi, seyrüsefer, teknik ve bilimsel yönlerden bölgeler, mevsimler, zamanlar, su ürünleri cinsleri, çeşitleri, ağırlık, irilik, büyüklük gibi vasıflar bakımından konulacak yasak, sınırlama ve yükümlülükler yönetmelikle düzenlenir.

Su ürünlerinden yapılacak insan gıdaları ile sanayide kullanılacak maddelerin imalat, standardizasyon, iç tüketim, ihracat ve bunların kontrol usulleri yönetmelikle düzenlenir.

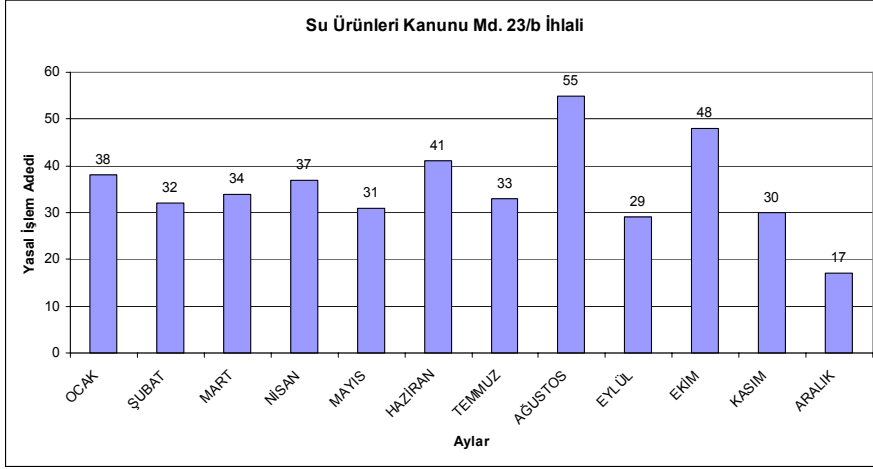
1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b ihlali nedeniyle Ege Denizi’nde Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından uygulanan yasal işlemlerin uygulandığı yıllara ve aylara göre dağılımı Çizelge 4.1.5.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1.5.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Su Ürünleri Kanunu Md.23/b

	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
2007	13	11	7	4	5	13	8	8	4	6	7	3	89
2006	7	9	7	4	5	2	4	15	10	13	3	2	81
2005	10	5	12	5	4	11	5	5	4	8	4	3	76
2004	5	7	4	21	16	12	12	13	4	7	8	8	117
2003	3	0	4	3	1	3	4	14	7	14	8	1	62
	38	32	34	37	31	41	33	55	29	48	30	17	425

2003 – 2007 yılına ait 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b ihlali nedeniyle Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından yapılan kontroller sonucunda uygulanan yasal işlemler Çizelge 4.1.6.1’de görülmektedir. Buna göre, 2007’de 89, 2006’da 81, 2005’te 76, 2004’te 117, 2003’te 62 olmak üzere toplam 425 adet olarak tespit edilmiştir.

Şekil 4.1.5.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Denizi’nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 23/b İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı

4.1.6. Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Ege Denizi’nde 2003 – 2007 yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 28 ihlali nedeniyle uygulanan yasal işlemler

BİLGİ VE BELGE VERMEK

Yasa Madde 28 - Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının, su ürünleri müstahsilleri ile su ürünleri ile iştigal eden tacir, sanayici ve esnaftan bu işlerine müteallik lüzumlu göreceği bilgileri ve belgeleri isteyebilir.

İstenilen bilgi ve belgeleri ilgililer tayin edilen müddet içinde ve istenilen şekilde vermeye mecburdurlar.

Bu madde gereğince verilen ferdi ve hususi bilgi ve belgeler ifşa edilemeyeceği gibi verenler aleyhine delil ve vesika olarak da

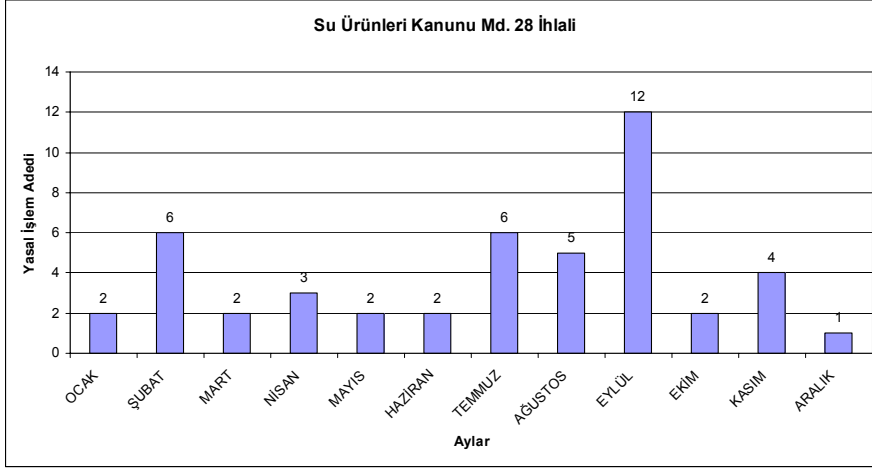
kullanılmaz (Anonim, 2007d).

1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 28 ihlali nedeniyle Ege Denizi'nde Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından uygulanan yasal işlemlerin uygulandığı yıllara ve aylara göre dağılımı Çizelge 4.1.6.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1.6.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 28 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Su Ürünleri Kanunu Md.28													
	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
2007	0	1	0	2	0	0	1	0	3	0	1	0	8
2006	0	1	0	0	0	0	0	3	4	1	1	0	10
2005	2	3	1	1	2	2	1	2	1	1	1	0	17
2004	0	1	0	0	0	0	4	0	0	0	0	1	6
2003	0	0	1	0	0	0	0	0	4	0	1	0	6
	2	6	2	3	2	2	6	5	12	2	4	1	47

Çizelge 4.1.8.1'dende görüldüğü gibi 2003 – 2007 yılları arasında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Yasa Madde 28 ihlali nedeniyle Sahil Güvenlik Komutanlığı botları tarafından Ege Denizi'nde yapılan kontroller sonucunda uygulanan yasal işlemler 2007'de 8, 2006'da 10, 2005'te 17, 2004'te 6, 2003'te 6 olmak üzere 47 adet olarak tespit edilmiştir.

Şekil 4.1.6.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Denizi'nde 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Madde 28 İhlali Nedeniyle Uygulanan Yasal İşlemlerin Aylara Göre Dağılımı

5. TARTIŞMA

Avlanma ruhsat tezkerelerini konu alan Su Ürünleri Kanunu Madde 3. nedeniyle cezaların avlanma sezonu başında yüksek olmasını, takip eden aylarda ise bu ihlallerin kabul edilebilir düzeyde seyretmesinin başlıca nedenleri olarak yetkili kurumlarca özellikle av sezonunun başlamasını müteakip Sahil Güvenlik unsurlarınca balıkçı teknelerine uygulanan kontrollerin arttırılması olarak görmekteyiz. Dönem içerisinde yapılan yoğun kontroller sonrasında balıkçılar ihlale konu eksiklerini bir an önce tamamlayarak balıkçılık ameliyesine devam çabasına girmekte oldukları için avcılığın yoğun olduğu ilerleyen aylarda bu ihlale daha az rastlanılmaktadır. Ayrıca sezon başında süresi dolmuş avlanma ruhsat tezkereleride ilerleyen aylarda yetkili Tarım İl Müdürlükleri kanalıncaya yenilenmektedir.

Su Ürünleri istihsal vasıtalarının haiz olması gereken asgari vasıfları ve şartları belirtir madde 23/a' ya aykırı ihlallerin yoğun olduğu ay Eylül – Ocak ayları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunda başlıca neden olarak Ege Denizi'nde avcılığın sezon başında artışı ve avcılıkla uğraşan tüm balıkçı teknelerinin özellikle, yüzlerce gırgır ve taşıyıcı teknenin aynı anda denizde bulunması ve kontrol sayısındaki artışlar ileri sürülmektedir. Gırgır teknelerindeki gelişmiş sonar teknolojisi, balık bulmakta kullanılan yüksek imkân ve kabiliyet, balık sürülerinin tespitinde ve teknelerin aynı zamanda aynı deniz alanında olmasında etkin olmaktadır. Bu da toplu haldeki balıkçı filolarının kontrolünü kolaylaştırmaktadır. Şubat ayında ise planlı fırtınalar ile hava ve deniz şartlarının uygun olmayışı avcılık

ameliyesini ve teknelerin seyir imkânını düşürmesinden dolayı, yaz aylarında ise sezonun sona ermesi nedeniyle balıkçı teknelerinin denizde olmadığı görülmüştür.

Su Ürünleri Kanunu madde 23/b tarafından düzenlenen sağlık memleket ekonomisi, seyrüsefer, teknik ve bilimsel yönlerden bölgeler, mevsimler, zamanlar, su ürünleri cinsleri çeşitleri, ağırlık, irilik, büyüklük gibi vasıflar bakımından konulacak yasaklar yıl boyunca homojene yakın bir dağılım göstermiştir.

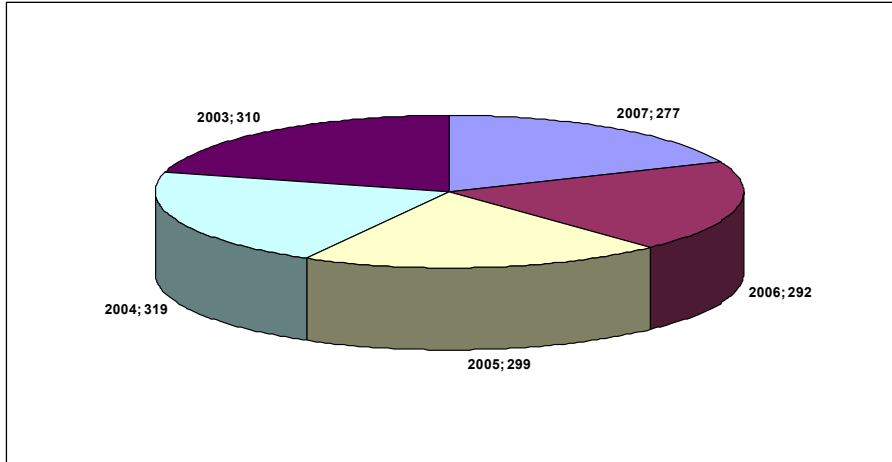
Su Ürünleri Kanunu Madde 28 kapsamına giren istenilen bilgi ve belge verme zorunluluğuna aykırı faaliyetler su ürünleri avlama sezon başlangıcı olan ve sezona henüz hazırlığın tam anlamıyla yapılmadığı, belge eksikliğinin gözlemlendiği aylarda mevcudiyet göstermektedir.

Çizelge 5.1'dende görüldüğü gibi 2003 – 2007 yılları arasında yapılan tüm kontrollere rağmen toplam kanun ihlalleri sayısı homojen bir dağılım göstermektedir. Bu durumda kontrollerin sıklaştırılmasının yanı sıra eğitim ihtiyacının da değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çizelge 5.1.. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Ege Denizi'nde 2003 – 2007 Yılları arasında Uygulanan Yasal İşlemlerin Uygulandığı Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Su Ürünleri Kanunu Md.28

	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
2007	48	24	30	13	16	30	21	16	22	21	26	10	277
2006	14	24	31	27	10	10	8	34	44	44	19	27	292
2005	23	12	32	17	23	37	38	25	23	27	27	15	299
2004	17	18	26	41	49	33	24	26	27	27	12	19	319
2003	24	9	26	16	20	19	24	44	22	47	42	17	310
	126	87	145	114	118	129	115	145	138	166	126	88	1497

Şekil 5.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından 2003 – 2007 Yılları arasında Ege Denizi'nde Uygulanan Yasal İşlemlerin Yıllara Göre Dağılımı

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan denetim faaliyetleri sonucu ortaya çıkan Çizelge 4.1.1.1 ve Şekil 4.1.1.1 incelendiğinde açıkça görülmektedir ki; balıkçılık sezonu başlaması ile birlikte bilgiye dayalı (ruhsat tezkereleri gibi) ihlaller balıkçılık sezonu başlangıcında yüksek sayıda olmasına rağmen kontrol birimlerince yapılan denetimler ve ikazlar neticesinde ilerleyen aylarda sayıca düşüş eğilimine girmektedir. Bu da ticari avcılıkla uğraşan geçimini bu yolla sağlayan balıkçıların eğitim ve ilgili kurumlarca verilecek bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri ile daha az yasa ihlali yapar konuma geleceklerinin işaretlerini vermektedir.

Su Ürünleri istihsal vasıtalarının haiz olması gereken asgari vasıfları ve şartları belirtir madde 23/a'ya aykırı ihlallerin yoğun olduğu dönem Eylül – Ocak ayları olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.1.4.1). Bunda başlıca neden avcılığın bu aylardaki artışı ve avcılıkla uğraşan tüm balıkçı tekneleri ve özellikle de yüzlerce gırgır ve taşıyıcı teknenin aynı anda denizde bulunması ve kontrol sayısındaki artışlardır.

Su Ürünleri Kanunu madde 23/b tarafından düzenlenen sağlık memleket ekonomisi, seyrüsefer, teknik ve bilimsel yönlerden bölgeler, mevsimler, zamanlar, su ürünleri cinsleri çeşitleri, ağırlık, büyüklük gibi vasıflar bakımından konulacak yasaklar yıl boyunca homojene yakın bir dağılım göstermiştir (Şekil 4.1.5.1). Geçiş döneminin akabinde yeterli düzenlemelerin yapılmaması ve trol avcılığının yönetmelik ve sirkülerde belirtilen sınırlamalarına uygun

hareket edilmemesi bu dönemi ihlallerin arttığı bir süreç haline getirmektedir (Çizelge 4.1.5.1).

Su Ürünleri Kanunu Madde 28 kapsamına giren istenilen bilgi ve belge verme zorunluluğuna aykırı faaliyetler su ürünleri avlama sezon başlangıcı olan ve sezona henüz hazırlığın tam anlamıyla yapılmadığı, belge eksikliğinin gözlemlendiği aylarda mevcudiyet göstermektedir (Şekil 4.1.6.1).

Balıkçılık kaynaklarımızın korunması için getirilen yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi her zaman kolay olmamakta ve balıkçılarla idarecileri ya da koruma kontrol görevlilerini zaman zaman karşı karşıya getirebilmektedir.

Su ürünleri avcılığının denizlerde denetimi, av yasalarının takibinde en zor ve en yüksek maliyetli denetim yöntemlerinden biridir. Çünkü bölgenin coğrafi özelliklerine, uygulanan av yasalarına ve balıkçılık potansiyeline göre değişen nitelik ve nicelikte kontrol aracına ve bu araçların denizlerde kesintisiz görev yapabilmesine olanak sağlayacak bir altyapıya ihtiyaç gösterir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na ait kontrol araçları denizlerde denetim için yeterli teknik altyapıya sahip değildir. Ayrıca çalışma düzeni, personel yapısı, personelin can emniyeti ve ödenek yetersizliği gibi nedenlerden dolayı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca denizlerde yeterli denetim yapılamamaktadır.

Bunların yanı sıra Ege Denizi gerek avlanan balık miktarı gerekse bölge insanına yaratmış olduğu iş olanakları nedeniyle Türkiye balıkçılık sektöründe özel bir öneme sahiptir. Bu bölgedeki

balıkçılık sektörünün daha sürdürülebilir ve verimli olabilmesi için aşağıdaki sorunlarının öncelikle çözülmesi gerekmektedir.

Türkiye'deki balıkçılık sektörünün çeşitli yapısal, teknik ve uygulamadan kaynaklanan sorunları vardır. Bunlardan en önemlileri;

- Sömürülen stoklarda stok büyüklükleri ve sürdürülebilir avcılık seviyelerinin belirlenmemiş olması,

- Avlama filomuzun çok büyük bir kısmının Türkiye karasularında avcılık yapması,

- Balıkçılıkta örgütlenme yaygınlaşmadığı için balıkçılar arasında oto-kontrolün olmaması ve bunun düzensiz avcılığa yol açması,

- 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nda av yasakları ile ilgili cezai hükümlerin yeterince net ve açık olmaması zaman zaman yanlış anlamalara veya suistimale sebebiyet verebilmesi

- Av yasaklarına uymayanlara uygulanan cezai yaptırımların caydırıcı özellik taşıması

- Koruma-kontrol hizmetlerindeki alt yapı ve ödenek yetersizliği, koruma kontrol görevlilerinin yetkilerinin yetersiz olması şeklinde sıralanabilir. Bunun temel nedeni şüphesiz politik ve sosyoekonomik kararların biyolojik önceliklerle her zaman uyum içerisinde olamayışıdır.

Günümüzde illegal balıkçılık aktivitelerine uygulanan cezai müeyyideler caydırıcı özellik taşımamaktadır. Yasal yaptırımların etkinliğini arttırmak amacıyla balıkçılara ait düzenli kayıtların tutulması, savcılıklardan temin edilen yasal işlem bilgilerinin bu

kayıtlara işlenmesi ve ruhsat tezkereleri yeni av sezonu için vize edilirken bu kayıtların dikkate alınması gerekirse ruhsatların geri alınması caydırıcı bir önlem olabilir.

Su ürünleri avcılığını düzenleyen tebliğlerde minimum ağ gözü açıklıklarına ilişkin bir dizi sınırlamaların yanı sıra bazı balık türleri için en küçük avlama boyları da belirlenmiştir. Ancak, Sahil Güvenlik Botlarıncı yapılan kontrollerde özellikle dip trolü ve kıyı sürütme ağları ile yapılan avcılıklarda ağ göz açıklığı yasal sınırlamalara uygun olmasına rağmen, yasal boyun altındaki balık miktarı tolerans sınırının (% 5) çok üstünde çıkmaktadır. Balıkçılarla kontrol görevlilerini karşı karşıya getiren bu durum halen uygulanmakta olan ağ göz açıklığı kriterinin, küçük balıkların avcılığını önlemekte yetersiz kalmasından kaynaklanmaktadır.

Su ürünleri avcılığının kooperatifler yoluyla denetimi başta Japonya olmak üzere gelişmiş ülkelerde oldukça yaygındır. Ülkemizde toplam 261 adet su ürünleri kooperatifi mevcut olup balıkçılar arasında kooperatifleşme oranı yeterli değildir. Balıkçıların kooperatifleşmesini özendirici tedbirlerin alınması, mevcut kooperatiflerin güçlendirilerek denetim mekanizmasına aktif katılımlarının sağlanması ülkemiz balıkçılığında otokontrol sisteminin kurulması açısından önemli bir adım olacaktır.

Denizlerde su ürünleri avcılığının denetlenmesi halen çok sayıda kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Ancak, bu hizmetlerin yürütülmesinde kurumlararası koordinasyon ve işbirliğinin arttırılması son derece önemlidir. İşbirliği, denetim

maliyetini azaltırken, koruma-kontrol hizmetlerinin etkinliğini önemli ölçüde arttıracaktır.

Avlama sektörünün yukarıda belirtilen sorunlarının çözümü için;

- Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün yeniden tesisi,
- Denizlerde sömürülen stokların büyüklüklerinin ve sürdürülebilir verimlerinin tespiti,
- Sürdürülebilir verimleri tespit edilen stoklar için sürdürülebilir verimin hasat edilebileceği avlama filosu büyüklüğünün tespiti,
- Avcılık faaliyetlerine ilişkin verilerin (av yeri, av zamanı, av aracı, avda geçen zaman, av yöntemi vb.) AB'nin minimum istatistik isteklerine ve yürütücü kuruluşların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi,
- Balıkçılık faaliyetleri ekonomik olmayan balıkçı (veya tekne) gruplarının, sosyoekonomik durumları da dikkate alınarak kademeli olarak balıkçılıktan çekilmesi,
- Balıkçılar arasında oto kontrolün sağlanabilmesi için avlak deniz sahalarının belirlenerek kullanım hakkının kooperatiflere devredilmesi,
- Gerekli donanıma sahip teknelerin yapılacak anlaşmalarla uluslararası sulara yönlendirilmesi,
- Avlama teknelerinde bulundurulabilecek ağlar ve diğer ekipmanlar konusunda tekne büyüklüğü ve av tipine göre düzenlemeler yapılarak avlama filusunun standardize edilmesi,
- Ruhsat sayısının dondurulması,

- Ruhsat transferine ilişkin düzenlemelerin yasal hale getirilmesi,

- Bazı türlerde aşırı avcılığın önlenmesi için avlama araç ve gereçlerinin seçiciliklerinin artırılması,

- Açık deniz balıkçılığına uygun alanlar araştırılıp, avlama filosunun bir bölümünün uluslararası anlaşmalarla açık deniz balıkçılığına yönlendirilmesi (bunun için gerektiğinde kredi ucuz mazot vb teşvikler uygulanması),

- Balıkçıların kooperatifler ve kooperatif birlikleri şeklinde örgütlenmelerinin tamamlanması,

- Belirlenecek bazı stoklarda stok büyüklüğü tespitini takiben kaynak paylaşımı uygulanması,

- Balık işleme tesislerindeki, özellikle balık unu tesislerindeki plansız büyümenin önlenmesi,

- 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nun günümüz koşullarına göre düzenlenerek koruma-kontrol görevlilerinin yetkilerinin artırılması, avlanma periyotları, yasakları ve cezai hükümlerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekir.

Bununla beraber balıkçıların çeşitli eğitim programlarıyla bilinçlendirilerek ve motivasyonlarının artırılması denizel balıkçılık kaynaklarımızın korunması ve ülkemizin sosyoekonomik çıkarları ile uyumlu bir şekilde geliştirilmesi açısından çok yararlı olacaktır.

7. KAYNAKLAR

Akşiray, F., 1987. Türkiye Deniz Balıkları ve Tayin Anahtarı. II. Baskı, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü

Anonim. 2003. Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası ve Türkiye'nin Durumu. İktisadi Kalkınma Vakfı. **Yayın No:18.** 93 sayfa.

Anonim, 2006. Su Ürünleri İstatistikleri. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü verileri, Ankara. (**Yayınlanmıştır**).

Anonim, 2007a. Deniz Balıkları Resimleri
<http://www.scubaturk.8m.com/serv02.htm>

Anonim, 2007b. Balıklar, Türkiye'nin İlk Deniz Portalı
<http://www.yelkenci.org/baliklar.php>

Anonim, 2007c. Balıkçılık / Deniz Balıkları
<http://www.denizce.com/dbalikgoster.asp?adi>

Anonim 2007d. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu, Kabul Tarihi: 22/3/1971. Yayınlandığı Tarih: 4/4/1971 Sayı: 13799, Tertip: 5, Cilt:10, Sayfa: 2056. <http://www.hukuki.net/kanun/1380.15.text.asp>

Anonim 2008 Ege Denizi
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ege_denizi

Aras, M. S., Bircan, R. ve Aras, N.M. 1997. Genel Su Ürünleri ve Balık Üretim Esasları. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, **Yayın No:173.** 286 sayfa.

Ben-Tuavi, A., 1990. Mullidae. 827-829 p. In J.C. Quero, J.C.Hureau, C. Karrer, A. Post and L. Saldanha (eds.) Check-list of

the fishes of the Eastern Tropical Atlantic (CLOFETA) . JNICT, Lisbon; SEI, Paris; and UNESCO, Paris. Vol.2.

Cohen, D.M., Inada, T., Iwamoto T ve Scialabba, N., 1990. FAO species catalogue. Vol 10. Gadiform fishes of the world(Order Gadiformes).An annotated and illustrated catalogue of cods, hakes, grenadiers and other gadiform fishes known to date. FAO Fish. Synop. 10(125). 442 p.

Çelikkale, M. S., Düzgüneş, E., ve Okumuş, İ., 1999a. Türkiye Su Ürünleri Sektörü.İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No:1999-2, 414 sayfa.

Çıra, E. ve İşeri, F., 1997. Ege Denizinde Su Ürünleri Avcılığının Denetimi Üzerine Bir İnceleme, Akdeniz Balıkçılık Kongresi Mediterranean Fisheries Congress, İZMİR

Erkoyuncu, İ., 1995. Balıkçılık Biyolojisi ve Populasyon Dinamiği.O.M.U. Yayınları,Yayın No.95: 65.

Fasham, M.J.R., 1978. The statistical and Mathematical Analysis of Plankton Pactices.In: Oceanography and Marine Biology (an Annual Review,vol:16.), Ed. By:H. Barnes. P:43-81.

Gurbet, R., 1992. Barbunya balığı avcılığında (Mullus Barbus, L) Dip Trol Avcılığının Seçiciliği, Doktora Tezi,Ege Üniversitesi Fen Bilimleri enstitüsü Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi, İzmir,149 s.

Hoşsucu, H., 1998. Balıkçılık 1, Ege Üniversitesi,Bornova-İzmir,247

Kocataş, A., 1994. Ekoloji ve Çevre Biyolojisi .E.Ü Fen Fakültesi Ders Kitapları Ser:124

Korkmaz, Ş., 2006. Karadeniz Bölgesi'nde Su Ürünleri AvcılığıYapan işletmelerin

Sosyo-ekonomik Analizi Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, ASAUM- Ankara Üniversitesi Su Ürünleri Araştırma ve Uygulama Merkezi

Laevastu , T. ve Larkins, H.A., 1981,Marine Fisheries Ecosystem ,Its Quantitative Eveluation and Management, Fishing News BOOKS Ltd.162 s.

Özdemir, S., 2006. Dip Trolünde Uygulanan Kare Gözlü Pencerenin Konumu Ve Göz Açıklığının Farklı Türlerin Yakalanabilirliği Üzerindeki Etkisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Doktora Tezi), SAMSUN.

Tidwel, J. H. ve Allan, G. L., 2001. Fish and food;aquaculture's contribution. Ecological and economic impacts and conntributions of fish farming and capture fisheries.EMBO Reports vol. 2.no. 11:958-963.

ÖZGEÇMİŞ

Alper KAYA 1979 yılında Eskişehir’de doğmuş olup, ilköğrenimini ve ortaöğrenimini Eskişehir’de sırasıyla Cumhuriyet İlkokul’u ve Atatürk İlköğretim okulu’nda tamamlamıştır. 1992–1996 yılları arasında lise eğitimini Heybeliada’daki Deniz Lisesi’nde tamamladıktan sonra, Deniz Harp Okulu’nda eğitime başlamış ve 2001 yılında bu okuldan bilgisayar mühendisliği lisans dalında deniz teğmen olarak mezun olmuştur. 2005 yılına kadar Deniz Kuvvetlerine bağlı gemilerde görev yapan yazar, hâlihazırda Sahil Güvenlik Hava Komutanlığı’nda Helikopter Pilotu olarak görev yapmaktadır. Halen Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans eğitimine devam etmektedir.